

Tarptautinė
migracijos
organizacija

Europos
migracijos
tinklas

Trečiųjų šalių piliečių šeimų
susijungimas Lietuvoje

2016/4

EMT STUDIJA



IOM • OIM

Bendrai finansuojama
ES lėšomis



EMN
Europos migracijos tinklas

Šis tyrimas atliktas pagal Europos migracijos tinklo (EMT) 2015 – 2016 m. metinę programą.

EMT – tai ES valstybių narių, Norvegijos ir Europos Komisijos tinklas, skirtas rinkti, analizuoti ir dalintis naujausia, objektyvia ir palyginama informacija migracijos bei prieglobsčio srityje. Lietuvoje EMT veiklą LR Vyriausybės nutarimu vykdo Tarptautinės migracijos organizacijos (TMO) Vilniaus biuras.

Daugiau informacijos apie EMT: www.emn.lt.

Kontaktai:

Europos migracijos tinklo nacionalinis informacijos centras

Jakšto 12, 4 aukštas

LT-01105, Vilnius

Tel.: +370 5 2624897

Faksas: +370 5 2611326

El. paštas: emn@iom.lt

© Tarptautinė migracijos organizacija (TMO), Europos migracijos tinklas (EMT)

Studijoje pateikta informacija nebūtinai atspindi oficialią Lietuvos Respublikos, Europos Komisijos ar TMO ir jos šalių narių poziciją.

Visos teisės saugomos. Kopijuoti visą ar dalimis, taip pat naudoti komerciniais tikslais be TMO Vilniaus biuro raštiško leidimo draudžiama.

**Trečiųjų šalių piliečių šeimų
susijungimas Lietuvoje**

2016/4

EMT STUDIJA

Turinys

SANTRAUKA.....	5
1. PADĖTIES, SUSIJUSIOS SU ŠEIMOS SUSIJUNGIMU APŽVALGA.....	8
2. GLOBĖJO IR ŠEIMOS NARIŲ APIBRĖŽIMAS.....	13
3. REIKALAVIMAI ĮGYVENDINANT TEISĘ Į ŠEIMOS SUSIJUNGIMĄ.....	16
4. PRAŠYMŲ DĖL ŠEIMOS SUSIJUNGIMO PATEIKIMAS IR NAGRINĖJIMAS.....	24
5. GALIMYBĖ PASINAUDOTI TEISĖMIS PO ŠEIMOS SUSIJUNGIMO.....	31
6. NACIONALINĖ IR TARTAUTINĖ TEISMŲ PRAKTIKA.....	36
PRIEDAI.....	39

Santrauka

Statistinė informacija. Lietuvoje per metus vidutiniškai išduodama ir pakeičiama apie 5 000 leidimų laikinai gyventi (toliau – LLG) šeimos susijungimo pagrindu, o tai sudaro apie 30-35 proc. visų LLG. Šis skaičius apima visus užsieniečius, kurie atvyksta šeimos susijungimo pagrindu pas teisėtai Lietuvoje gyvenantį užsienietį arba LR pilietį. 2015 metais buvo išduota 5 704 LLG šeimos susijungimo pagrindu. Iš jų:

- 56 proc. dėl šeimos susijungimo užsieniečiams, kurie į Lietuvą atvyko kaip teisėtai Lietuvoje gyvenančio užsieniečio arba LR piliečio sutuoktiniai. Šiuo pagrindu atvykstantys užsieniečiai dažniausiai yra Rusijos, Baltarusijos ir Ukrainos piliečiai. Be to, 65 proc. iš atvykstančių kaip sutuoktiniai, yra moterys.
- 26 proc. sprendimų dėl šeimos susijungimo nepilnamečiams užsieniečiams, atvykstantiems į Lietuvą pas tėvus, kurie yra teisėtai Lietuvoje gyvenantys užsieniečiai (dažniausiai atvykę teisėtos veiklos pagrindu) arba LR piliečiai. Šie užsieniečiai dažniausiai yra Rusijos, Ukrainos ir Baltarusijos piliečiai. Nuo 2014 ypač išaugo (tris kartus) Ukrainos piliečių skaičius, atvykstančių šiuo pagrindu.
- Prieglobsčio gavėjų šeimos susijungimo atvejų kol kas yra labai nedaug (keli atvejai per metus).

Neigiamų sprendimų dėl šeimos susijungimo skaičius nėra didelis. 2016 m. neigiamus sprendimus gavo 39 užsieniečiai, tarp kurių buvo tokių, kurie pateikė neatitinkančių tikrovės duomenų, kurie neatitiko nustatytų sąlygų leidimui gyventi gauti, kurių gyvenimas Lietuvos Respublikoje galėtų grėsti viešajai tvarkai arba buvo nustatyta, kad yra rimtas pagrindas manyti, kad sudaryta fiktyvi santuoka. Neigiamus sprendimus daugiausiai gavo Rusijos, Ukrainos, Gruzijos ir Irano piliečiai.

Šeimos nariai. Užsieniečių šeimos nariais Lietuvoje laikomi sutuoktinis arba asmuo, su kuriuo sudaryta registruotos partnerystės sutartis (ne jaunesnis nei 21 metai), nepilnamečiai vaikai (jvaikiai), įskaitant sutuoktinio arba asmens, su kuriuo sudaryta registruotos partnerystės sutartis, nepilnamečius vaikus, jeigu jie nesuvaldyti ir yra priklausomi nuo tėvų, taip pat pirmos eilės tiesiosios aukštutinės linijos giminaičiai (tėvai), kurie išlaikomi ne mažiau kaip vienus metus ir negali pasinaudoti kitų šeimos narių, gyvenančių užsienio valstybėje, parama. Šeimos nariais nelaikomi suaugę vaikai, tos pačios lyties asmenys (šį klausimą nagrinės Konstitucinis Teismas).

Bendros ir supaprastintos procedūros šeimos susijungimo procedūros. LR įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – UTP) numato, kad užsienietis, kuris nori susijungti su šeima, turi būti pragyvenęs Lietuvos Respublikoje pastaruosius 2 metus, turėti ne mažiau kaip vienerius metus galiojantį leidimą laikinai gyventi ir turėti pagrįstas perspektyvas įgyti teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje (bendra procedūra). Pagal supaprastintą procedūrą atvykstantiems užsieniečiams išvardinti reikalavimai nėra taikomi, ir jie gali iš karto atvykti su šeima. Pagal supaprastintą procedūrą iš karto su šeima susijungti gali šie užsieniečiai: prieglobstį gavę; aukštos kvalifikacijos darbuotojai; mokslininkai ir tyrėjai; turintys leidimą laikinai gyventi, išduotą kitoje Europos Sąjungos valstybėje; atvykę stažuotis pagal ES mainų programas; dalyvaujantys valstybei svarbiuose projektuose; užsimantys teisėta veikla (nuo 2017 m.); steigiantys startuolius (nuo 2017 m.); įmonės viduje perkelti asmenys, kurių mėnesinis atlyginimas yra ne mažesnis negu 2 vidutiniai šalies atlyginimai. Teisės į šeimos susijungimą neturi prieglobsčio prašytojai ir gavę laikinąją apsaugą. Šeimos susijungimas negalimas, jeigu nustatoma, kad norintys atvykti šeimos nariai kelia grėsmę viešajai tvarkai ir saugumui.

Teisinė situacija ir pasikeitimai. Šeimos susijungimo nuostatos reguliuojamos LR įstatymu „Dėl užsieniečių teisinės padėties“. Nuo 2011 m. šeimos susijungimo nuostatos keistos keletą kartų:

2012 m. pakeitimais supaprastintos šeimos susijungimo sąlygos užsieniečiams kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje įgijusiems ilgalaikio gyventojų statusą ir aukštos kvalifikacijos darbuotojų šeimos nariams. Jų šeimos nariai gali atvykti iš karto pagal supaprastintą procedūrą;

2014 m. pakeitimais supaprastintos šeimos susijungimo sąlygos atvykstantiems dėstyti, verslininkams, kurie investavo ne mažiau kaip 260 tūkst. eurų ir įmonėje įsteigė ne mažiau kaip penkias darbo vietas bei įmonės viduje perkeliama darbuotojams, kurių mėnesinis atlyginimas yra ne mažesnis negu 2 vidutiniai šalies atlyginimai. Šių užsieniečių šeimos nariai gali atvykti pagal supaprastintą procedūrą. Pakeitimai suvienodino šeimos susijungimo sąlygas prieglobstį ir papildomą apsaugą gavusių užsieniečių šeimos nariams. Taip pat nustatyta, kad LLG išduodamas 1 metams ir gali būti keičiamas 2 metams;

2016 m. pakeitimais įvestas naujas atvykimo pagrindas užsieniečiams, kurie atvyksta užsiimti inovatyvia veikla (startuoliai) ir numatyta, kad jie gali atvykti kartu su šeima netaikant jiems bendrų reikalavimų (įsigalioja nuo 2017). Taip pat nustatyta supaprastinta šeimos susijungimo procedūra visiems verslininkams, kurie atvyksta į Lietuvą užsiimti teisėta veikla.

Reikalavimai. Kaip ir kitiems užsieniečiams šeimos susijungimo pagrindu atvykstantiems galioja bendri reikalavimai dėl gyvenamosios vietos turėjimo (7 kv. metrai asmeniui), dėl pragyvenimo lėšų (kurių dydis prilyginamas minimaliai mėnesio algai – šiuo metu 380 eurų per mėn.), dėl sveikatos draudimo ir kt. Šie reikalavimai netaikomi tik prieglobstį Lietuvoje gavusių užsieniečių šeimos nariams, jeigu jų šeimos susijungimas įvyko per 3 mėnesius nuo prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo. Lietuva netaiko integracijos ar kalbos reikalavimo kriterijų šeimos susijungimo atveju.

Iššūkiai ir geroji praktika. Iš esmės rimtų teisinių iššūkių įgyvendinant šeimos susijungimą Lietuvoje nenustatyta. Tačiau praktikai pažymi, kad kyla problemų dėl užsieniečių informuotumo stokos (užsieniečiams sunku suprasti visus teisinius reikalavimus) ir dėl kai kurių dokumentų pateikimo (dėl gyvenamosios vietos, dėl teistumo pažymos). Šeimos susijungimą apsunkina ir nedidelis LR ambasadų tinklas pasaulyje. Nevyriausybinių organizacijų, dirbančių su prieglobstį gavusiais asmenimis, nurodo, kad 3 mėn. laikotarpis, per kurį gali atvykti prieglobstį gavusių užsieniečių šeima netaikant jiems bendrų reikalavimų dėl gyvenamosios vietos, pragyvenimo lėšų ir sveikatos draudimo, tam tikrais atvejais gali būti per trumpas, nes užtrunka dokumentų kilmės valstybėje surinkimas, legalizavimas, atsiuntimas, vertimas į lietuvių kalbą. Taip pat nurodoma, kad ne visada galima pateikti giminytės ryšius patvirtinančius dokumentus, prieglobsčio prašytojams sunku pateikti dokumentus dėl pragyvenimo lėšų (praėjus 3 mėn. terminui). bei kad kai kurie dokumentai yra pertekliniai ir gali būti svarstoma dėl jų pateikimo atsisakymo (pvz.,

dokumentai dėl pragyvenimo lėšų praėjus 3 mėn.). Teisininkai, dirbantys su šeimų susijungimo atvejais, teigia, kad pabėgėlio šeimų susijungimo atvejai turėtų būti nagrinėjami atsižvelgiant į jų specifinę situaciją ir lanksčiau. Taip pat nurodoma, kad migracijos skyrių pareigūnai, vadovaudamiesi teisės aktų nuostatomis, ne visada tinkamai atsižvelgia į individualias aplinkybes, todėl yra atvejų kuomet dėl objektyvių priežasčių užsieniečiui neturint galimybės pateikti visų dokumentų, atsisako juos priimti ir tokiu būdu užsienietis laiku negali prasitęsti LLG.

Kaip geroji praktika įvardijama galimybė sponsoriui dokumentus dėl šeimos susijungimo pateikti Lietuvoje. Tokiu būdu užsienyje esančiam šeimos nariui nereikia vykti į Lietuvos diplomatinę atstovybę. Nuo 2016 m. gruodžio 1 d. aukštą pridėtinę vertę kuriančioms užsieniečių grupėms ir jų šeimos nariai prašymus dėl šeimos susijungimo gali pateikti Migracijos departamentui. Tikimasi efektyvesnio ir lankstesnio sprendimų priėmimo šioms svarbioms užsieniečių grupėms. Migracijos departamento pareigūnai, dirbantys su šeimos susijungimo atvejais, pastebi, kad yra galimybių lanksčiau vertinti užsieniečių prašymus išduoti LLG ir atsižvelgti į individualias užsieniečio aplinkybes. Pavyzdžiui, migracijos pareigūnams suteikta daugiau diskrecijos vertinti turimas užsieniečio pragyvenimo lėšas (atsižvelgiama į turimą turtą ir pajamas, o ne tik į banko sąskaitoje turimas lėšas). Tam tikrais atvejais, kai yra aiškiai motyvuojama ir nekyla abejonių, prašymai nagrinėjami ir nepateikus visų reikiamų dokumentų. Pavyzdžiui, numatyta galimybė pateikti motyvuotą paaiškinimą, jeigu negalima pateikti tam tikrų dokumentų (pvz., pažymos apie teistumą). Tokiu būdu stengiamasi užtikrinti, kad kiekvienas prašymas būtų išnagrinėtas individualiai ir atsižvelgiama į visas aplinkybes.

1.

Padėties, susijusios su
šeimos susijungimu,
apžvalga

K 1. Prašome trumpai apibūdinti Jūsų šalies, valstybės narės, teisėkūros / politikos, susijusios su šeimos susijungimu, pagrindą (pvz., 2003/86/EB direktyva, EŽTT, 8 str., teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą, kt.). (Jeigu Jūsų šalyje, valstybėje narėje, skiriasi šeimos formavimo ir šeimos susijungimo sąvokos, prašome čia pateikti daugiau informacijos, taip pat jas atskirti, atsakant į tolesnius klausimus).

Migracijos ir prieglobsčio klausimai yra reguliuojami 2004 m. balandžio 29 d. LR įstatymu „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 (toliau – UTPJ). Direktyvos 2003/86/EC nuostatos į Lietuvos teisės aktus perkeltos 2006 m. lapkričio 28 d. įstatymo Nr. X-924 pakeitimais, įsigaliojusiais 2006 m. gruodžio 16 d. (su vėlesniais pakeitimais).

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2014 m. sausio 24d. nutarimu „Dėl Lietuvos migracijos politikos gairių“ nubrėžė strategines migracijos politikos gaires ketveriems metams. Gairėse aptariami bendro pobūdžio migracijos politikos strateginiai tikslai. Gairėse išskiriamos „valstybei prioritetinės užsieniečių kategorijos, kurioms gali būti taikomos palankesnės procedūros, ir kategorijos, kurioms pagal specifiką ar tarptautines teisės normas suteikiamos specifinės teisės“ (19.3. p.). Viena iš jų - „užsieniečiai, kurie atvyksta šeimos susijungimo pagrindu“(19.3.9. p.). Taip pat numatyta, kad „Valstybei prioritetinių kategorijų užsieniečiams turėtų būti nustatomos palankesnės atvykimo sąlygos (įvertinant ir galimybę kartu atvykti šeimos nariams), supaprastinamos ir palengvinamos administracinės procedūros, susijusios su leidimų dirbti ir gyventi Lietuvos Respublikoje suteikimu“.

Detali prašymų nagrinėjimo ir leidimų gyventi išdavimo tvarka numatyta LR vidaus reikalų ministro 2005 m. spalio 12 d. įsakyme Nr. 1V-329 „Dėl leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo, keitimo, panaikinimo, taip pat įvertinimo, ar santuoka, registruota partnerystė, įvaikinimas ar įmonė yra fiktyvūs, tvarkos aprašo patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais)(toliau – Tvarka).

K 2. Prašome apžvelgti pastarųjų metų (nuo 2011 m.) įstatymų, politikos ir / ar praktikos pokyčius Jūsų šalyje, valstybėje narėje, susijusius su šeimos susijungimu, paminėdami ir šiuos aspektus:

- Jūsų šalies, valstybės narės, visuomenės diskusijos dėl šeimos susijungimo (pvz., dėl reikalavimų įgyvendinti teisę į šeimos susijungimą ar kitais klausimais);
- Ar šeimos susijungimas šiuo metu yra nacionalinės politikos *prioritetas*;
- Ar *planuojami* kokie nors įstatymų, politikos ir / ar praktikos, susijusios su šeimos susijungimu, pokyčiai;
- Ar buvo įgyvendinti kokie nors politikos ir/ ar praktikos pokyčiai pagal Komisijos komunikato COM(2014) 2010 gaires dėl 2003/86/EB direktyvos taikymo? Jeigu „ne“, prašome apibūdinti kodėl;
- Ar Jūsų šalis, valstybė narė, taiko privataus rėmimo programą, pagal kurią parama teikiama globėjo šeimai. Jeigu „taip“, trumpai detalizuokite, kokie yra reikalavimai, sąlygos ir galimybė ja pasinaudoti.

Teisiniai pasikeitimai

Kaip jau minėta, pagrindinis įstatymas, reguliuojantis šeimos susijungimo sąlygas, yra LR įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“. Nurodytu laikotarpiu – nuo 2011 metų – įstatymo nuostatos dėl šeimos susijungimo keistos 4 kartus: 2012 m. birželio 30 d., 2014 m. birželio 26 d., 2014 m. gruodžio 9 d., 2016 m. rugsėjo 14 d. pataisomis.

2012 m. birželio 30 d. pakeitimu buvo nustatyta, kad tam tikri šeimos susijungimo reikalavimai (t. y. būti pragyvenus Lietuvos Respublikoje pastaruosius 2 metus, turėti ne mažiau kaip vienerius metus galiojantį leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje ir turėti pagrįstas perspektyvas įgyti teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje) nėra taikomi, kai užsienietis kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje yra įgijęs ilgalaikio gyventojų statusą ir turi tos valstybės šalies leidimą gyventi, jeigu šeima jau buvo sukurta toje Europos Sąjungos valstybėje narėje, kurioje užsienietis įgijo ilgalaikio gyventojų statusą¹. Taip pat nustatyta, kad minėti reikalavimai netaikomi aukštos kvalifikacijos užsieniečiams, kurie nori kartu atsivežti šeimą. Šių grupių užsieniečių šeimos nariai gali atvykti į Lietuvą pagal supaprastintą procedūrą.

¹ 2012 m. birželio 30 d. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 1, 2, 6, 9, 10, 11, 121, 17, 19, 21, 22, 24, 26, 33, 37, 38, 40, 43, 491, 50, 53, 54, 55, 57, 58, 89, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 104, 106, 113, 128, 131, 133, 139, 140¹, 141¹ straipsnių ir priedo pakeitimo ir papildymo, įstatymo papildymo 44¹, 49³, 98¹, 99¹, 1031, 105, 1051, 1053, 1054, 1061 straipsniais ir 122, 13, 14, 15, 16, 18, 20, 145 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymas Nr. XI-2189.

2014 m. birželio 26 d. pakeitimais buvo:

- įvesta tinkamos gyvenamosios patalpos sąvoka ir detalizuoti reikalavimai dėl gyvenamosios patalpos visiems užsieniečiams, kurie kreipiasi dėl leidimo laikinai gyventi. Įstatyme nustatyta, kad užsienietis, kuris kreipiasi dėl LLG, turi turėti tinkamą gyvenamąją patalpą (ne mažesnę kaip 7 kv. metrai)².
- nustatyta, kad jeigu nepilnametis užsienietis buvo įvaikintas, reikia įvertinti, ar nėra rimto pagrindo manyti, jog įvaikinimas buvo fiktyvus. Tuo tarpu ankstesnis reguliavimas numatė galimybę įvertinti tik, ar sudaryta santuoka ar partnerystė nėra fiktyvi.
- nustatyta, kad užsieniečiui, kuris šeimos susijungimo tikslu atvyksta pas užsienietį, turintį leidimą gyventi, arba pas Lietuvos Respublikos pilietį, leidimas laikinai gyventi išduodamas vieniems metams, o keičiamas 2 metams (iki tol LLG buvo išduodamas ir keičiamas vieneriems metams).
- buvo išplėstas sąrašas asmenų, kuriems nėra taikomas pragyvenimo Lietuvos Respublikoje laikotarpis, kad galėtų susijungti su šeimos nariais. Supaprastinta šeimos susijungimo procedūra imta taikyti (1) užsieniečiams, kurie atvyksta dėstyti pagal su Lietuvos Respublikoje įregistruota mokslo ir studijų institucija sudarytą darbo sutartį; (2) atvyksta teisėtos veiklos (verslo) pagrindu, jeigu į įmonės nuosavą kapitalą (turtą) investavo ne mažiau kaip 260 tūkst. eurų ir įmonėje įsteigė ne mažiau kaip penkias darbo vietas; (3) yra įmonės viduje perkeltas darbuotojas³ ir jam darbo Lietuvos Respublikoje laikotarpiu bus mokamas ne mažesnis negu 2 Lietuvos statistikos departamento paskutinio paskelbto šalies ūkio darbuotojų vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio dydžių darbo užmokestis.

2014 m. gruodžio 9 d. pakeitimais nustatyta, kad papildomą apsaugą gavę asmenys gali susijungti su šeimos nariais tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir pabėgėlio statusą gavę asmenys⁴, t.y. netaikant jiems bendrų reikalavimų dėl gyvenamosios patalpos, pragyvenimo lėšų, sveikatos draudimo, jeigu šeimos susijungimas įvyksta per 3 mėn. nuo statuso Lietuvoje suteikimo.

2016 m. rugsėjo 14 d. priimtais pakeitimais⁵, kurie įsigaliojo 2017 m. sausio 1 d.:

- nustatytas leidimo laikinai gyventi išdavimo pagrindas užsieniečiui, kuris atvyksta užsiimti inovatyvia veikla (startuoliai). Šie užsieniečiai gali atvykti kartu su šeima;
- nustatyta galimybė atvykti kartu su šeimos nariais visiems užsieniečiams, kurie atvyksta teisėtos veiklos (verslo) pagrindu (pagal 2014 m. birželio 26 d. pakeitimus, supaprastinta procedūra galėjo pasinaudoti tik daugiau investuojančių (260 tūkst. eurų) ir darbo vietas sukūrusių užsieniečių šeimos nariai.

2016 m. Vyriausybei pateiktas svarstyti įstatymo pakeitimo projektas, kuriuo nustatoma perkėlimo bendrovės viduje schema. Šie užsieniečiai galės atvykti kartu su šeimos nariais (šiuo metu pagal 2014 m. birželio 26 d. pakeitimus, perkeliama įmonės viduje darbuotojams taikomos papildomos sąlygos dėl jiems mokamo atlyginimo dydžio; šių reikalavimų atsisakoma).

2016 m. buvo keičiami ir poįstatyminiai aktai, reguliuojantys leidimų laikinai gyventi išdavimo tvarką visiems užsieniečiams, taip pat ir šeimos nariams⁶. Pakeitimais nustatyta daugiau diskrecijos migracijos pareigūnams vertinant užsieniečio turimas lėšas pragyventi. Užsieniečio turimas pragyvenimo lėšų dydis vertinamas atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatytą pragyvenimo Lietuvos Respublikoje lėšų dydį, tačiau migracijos pareigūnai vertina ne tik, ar užsienietis turi pakankamai lėšų banko sąskaitoje, bet gali būti vertinamos ir kitas užsieniečio turtas ir pajamos (Tvarkos 17.6 punktas). Taip pat nustatyta, kad jeigu užsienietis dėl reikalavimo pateikti teistumo pažymą įvykdymo patirtų

² UTPĮ 26 str. 1 dalies 4 punktas: užsienietis turi tinkamą gyvenamąją patalpą, kurioje ketina deklaruoti savo gyvenamąją vietą ir kurios gyvenamasis plotas, tenkantis kiekvienam pilnamečiam asmeniui, deklaruojamam joje gyvenamąją vietą, būtų ne mažesnis kaip 7 kvadratiniai metrai, nuosavybės teise ar naudojasi tokia patalpa nuomos ar panaudos pagrindais, jei atitinkama sutartis sudaryta ne trumpesniai kaip leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpiui ir yra nustatyta tvarka įregistruota, arba pateikia teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintą fizinio ar juridinio asmens įsipareigojimą suteikti jam tinkamą gyvenamąją patalpą, kurioje jis deklaruos savo gyvenamąją vietą ir kuri atitiktų nurodytą vienam asmeniui tenkančio gyvenamojo ploto reikalavimą, leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpiu

³ Užsienietis atvyksta į Lietuvos Respubliką ne ilgiau kaip 3 metams dirbti užsienio valstybės įmonės atstovybėje, filiale ar įmonėje, kuri priklauso tai pačiai įmonių grupei, įsteigtoje (įsteigta) Lietuvos Respublikoje, kaip vadovas arba kaip specialistas, jeigu iki atvykimo į Lietuvos Respubliką dienos užsienietis ne mažiau kaip pastaruosius vienus metus dirbo toje užsienio valstybės įmonėje, jo dalykinių žinių ar aukštos profesinės kvalifikacijos būtinai reikia Lietuvos Respublikoje įsteigtos įmonės, atstovybės ar filialo veiklai.

⁴ 2014 m. gruodžio 9 d. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 pakeitimo įstatymas.

⁵ 2016 m. rugsėjo 14 d. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 pakeitimo įstatymas.

⁶ LR vidaus reikalų ministro 2005 m. spalio 12 d. įsakymo „Dėl leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo, keitimo, panaikinimo, taip pat įvertinimo, ar santuoka, registruota partnerystė, įvaikinimas ar įmonė yra fiktyvūs, tvarkos aprašo patvirtinimo“ Nr. 1V-329).

akivaizdžiai neproporcingai didelių laiko ir (ar) lėšų sąnaudų, jis gali kartu su prašymu pateikti motyvuotą paaiškinimą, kuriame išdėsto faktines aplinkybes, dėl kurių negali įvykdyti reikalavimo dėl teistumo pažymos pateikimo. Dėl reikalavimo netaikymo sprendžia Migracijos departamento direktorius ar jo įgaliotas valstybės tarnautojas (Tvarkos 17.9.4 punktą).

Diskusijos viešojoje erdvėje

Viešojoje erdvėje diskusijos dėl šeimos susijungimo vyko keletą kartų ir skirtingais aspektais.

Kai kurios įžvalgos pateikiamos bendrame grupės NVO parengtame Trečiųjų šalių piliečių integracijos strateginiame dokumente, pristatytame 2015 m. gegužės 25 d. Jame teigiama, kad Lietuvoje taikomi griežti reikalavimai, dėl kurių tam tikros trečiųjų šalių piliečių grupių (pavyzdžiui, darbo migrantų) šeimos negali susijungti ilgą laiką. Dokumente teigiama, kad būtų galima svarstyti dėl procedūrų paprastinimo ir užsieniečiams darbuotojams. Tai užtikrintų ilgalaikį darbo rinkos poreikių tenkinimą. Taip pat rekomenduojama atlikti poreikių analizę, informuoti šeimos susijungimo pagrindu atvykusius užsieniečius apie valstybės ir nevyriausybinių sektoriaus teikiamas paslaugas įsidarbinimo, šeimos ir darbo derinimo, valstybinės kalbos įgūdžių stiprinimo klausimais ir sistemingai teikti šias paslaugas, ypatingą dėmesį atkreipiant į moterų galimybes pasinaudoti šiomis integracijos priemonėmis.

VšĮ „Investuok Lietuvoje“ 2016 m. kovo mėn. publikuotame leidinyje „Investicinė aplinka: prioritetai ir būtini pokyčiai“ siūlė sudaryti palankesnes sąlygas aukštos kvalifikacijos specialistams, užsieniečiams, siekiantiems leidimo laikinai gyventi teisėtos veiklos ar šeimos susijungimo pagrindais, sumažinti minimalią atlyginimo kartelę, atsisakyti reikalavimo, pagal kurį įmonė vykdytų veiklą 6 mėn. ir pakeisti reikalavimą, pagal kurį būtų numatyta, jog įmonėje būtų ne mažiau trijų darbo vietų (vietoj reikalavimo, kad įmonėje dirbtų trys LR piliečiai arba nuolat gyvenantys užsieniečiai). Taip pat VšĮ „Investuok Lietuvoje“ leidinyje nurodoma, kad teisė į šeimų susijungimą visais atvejais gali būti suteikiama nuo gyvenimo Lietuvoje pradžios (panaikinant 2 m. gyvenimo Lietuvoje reikalavimą)⁷.

Lietuvos pramonininkų konfederacija kasmet rengdama pasiūlymus politinėms partijoms pasisako ir dėl darbo migrantų atvykimo. 2016 m. pateikti pasiūlymai liberalizuoti leidimų laikinai gyventi išdavimą, sudaryti supaprastintas sąlygas darbo jėgos atvykimui⁸. 2014 m. Lietuvos pramonininkų konfederacija siūlė „sudaryti supaprastintas sąlygas atvykti į Lietuvą kvalifikuotai darbo jėgai į tas sritis, kur Lietuvoje remiantis oficialia statistika yra darbo jėgos trūkumas“⁹. Taigi nors tiesiogiai ir nepateikiami pasiūlymai šeimos susijungimo reguliavimo pakeitimams, tačiau galima padaryti išvadą, kad siūlymai bendrai supaprastinti darbo jėgos atvykimą palieštų ir šeimos susijungimo atvejus.

Pažymėtina, kad 2016 m. priimtos įstatymo pataisos kai kuriuos nurodytuosius pasiūlymus apėmė (sudarytos palankesnės sąlygos atvykti aukštos profesinės kvalifikacijos specialistams, įskaitant mažesnę atlyginimo kartelę; galimybė atvykti užsieniečiams (verslininkams) iš karto su šeimos nariais (ne tik daugiau investuojančių); nustatytos palankesnės sąlygos LLG gauti teisėtos veiklos (verslo) pagrindu, atsisakant griežto darbo vietų skaičiaus sąlygos; nustatyti nauji pagrindai įmonės vadovui bei startuoliams, kurie taip pat gali iš karto atvykti su šeimos nariais).

Europos migracijos tinklo (EMT) studijoje „Studentai iš trečiųjų šalių Lietuvoje“ nurodoma, kad doktorantūros studijas Lietuvoje renkasi mažas procentas trečiųjų šalių studentų (1 proc.). Viena iš galimų priežasčių – nepalankios šeimos susijungimo sąlygos. Šie asmenys negali pasinaudoti supaprastinta šeimos susijungimo tvarka, netaikant 2 metų pragyvenimo šalyje reikalavimo.

2015 m. kovo 27 d. Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija inicijavo diskusiją, kurios tema „Lietuvoje tarptautinę apsaugą gavusių užsieniečių šeimų susijungimas: kaip užtikrinti efektyvų šios teisės įgyvendinimą?“. Diskusijos metu buvo diskutuojama apie prieglobstį gavusių asmenų teisės į šeimos susijungimą įgyvendinimą ir sunkumus, įgyvendinant šią teisę, dalyvaujant suinteresuotų institucijų atstovams, nustatytos esminės probleminės sritys (trijų mėnesių terminas, dokumentų legalizavimo trukdžiai, sunkumai pateikti gyvenamąją

⁷ Plačiau 15 psl.: <http://www.investlithuania.com/wp-content/uploads/2016/03/Investicine-aplinka.-Prioritetai-ir-butini-pokyciai.pdf>.

⁸ Plačiau 21 psl.: http://lpk.lt/wp-content/uploads/2016/01/LPK-pasiulymai_partijoms.pdf.

⁹ Plačiau 15, 17 psl.: <http://lpk.lt/wp-content/uploads/2016/01/LPK-pasi%C5%ABlymai-politin%C4%97ms-partijoms-2014.pdf>.

vieta, pakankamas pajamas ir sveikatos draudimą patvirtinančius dokumentus) ir rekomenduota Migracijos departamentui teikiant teisės aktų pasiūlymus atsižvelgti į praktikoje kylančius sunkumus¹⁰.

K 3. a. Prašome užpildyti 1 priede esantį „Excel“ dokumentą (įtraukdami ir duomenis, ir metaduomenis), jeigu turite nacionalinių statistinių duomenų apie:

- Bendrą pareiškimų dėl šeimos susijungimo skaičių 2011–2015 m. ir jeigu įmanoma, 2016 m. I pusmetį, suskirstydami pagal: globėjo statusą (prieglobstį gavę asmenys (t. y. pabėgėliai, papildomos apsaugos gavėjai, nelydimi nepilnamečiai), asmenys, kuriems leista atlygintina veikla, asmenys, atvykę studijuoti, kt.) ir lytį;
- Bendrą patenkintų / atmetų prašymų dėl šeimos susijungimo skaičių 2011–2015 m. ir jeigu įmanoma, 2016 m. I pusmetį, jeigu galite, suskirstykite pagal prašymų atmetimo priežastis.

K 3. b. Prašome viršuje pateiktus duomenis papildyti apibūdinami trečiųjų šalių piliečius, gyvenančius Jūsų šalyje, valstybėje narėje, ir besikreipiančius dėl šeimos susijungimo, t. y., ar globėjai dažniausiai būna prieglobstį gavę asmenys ir / ar kiti trečiųjų šalių piliečiai, pvz., dirbantieji, studentai, kt.?

Migracijos departamento duomenimis, dažniausiai dėl šeimos susijungimo kreipiamasi, kai Lietuvoje gyvena užsienio sutuoktinis, kuris yra užsienietis, turintis leidimą gyventi, arba LR pilietis. Tokie prašymai sudaro apie 50-55 proc. nuo visų prašymų šeimos susijungimo pagrindu. Kita didelė grupė yra nepilnamečiai užsieniečiai, kurie atvyksta pas užsieniečius tėvus, kurie Lietuvoje dažniausiai gyvena teisėtos veiklos pagrindu.

Prieglobstį gavusių užsieniečių šeimos susijungimo atvejų yra nedaug – vos keli per metus. Pabėgėlių priėmimo centro duomenimis, integracijos priemonės 2016 metais buvo taikomos 6 šeimos nariams, tačiau šie duomenys yra orientaciniai, nes neapima tų šeimos narių, kurie atvyko į Lietuvos Respubliką, tačiau valstybės parama integracijai nesinaudojo.

¹⁰ Plačiau: <http://redcross.lt/lt/dokumentai/advokacija>.

2.

Globėjo ir šeimos narių
apibrėžimas

K 4. a. Kas Jūsų šalyje, valstybėje narėje, gali būti globėjas¹¹, teikiantis prašymą dėl šeimos susijungimo (pvz., nelydimi nepilnamečiai, studentai, darbuotojai, kt.)?

Šeimos susijungimas UTPĮ apibrėžiamas kaip Lietuvos Respublikoje **teisėtai gyvenančio užsieniečio**, kuris nėra Europos Sąjungos pilietis, šeimos narių atvykimas ir gyvenimas Lietuvos Respublikoje, kad būtų išsaugota šeima, nepaisant to, ar šeimos santykiai atsirado prieš atvykstant užsieniečiui, ar jam atvykus (UTPĮ 2 str. 27 p.).

Asmenys, su kuriais Lietuvos Respublikoje **gali susijungti šeimos nariai**, yra:

1. Užsieniečiai, kuriems suteiktas pabėgėlio statusas;
2. Užsieniečiai, kuriems suteikta papildoma apsauga;
3. Užsieniečiai, kurie ketina dirbti Lietuvos Respublikoje aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą (UTPĮ 40 str. 1 d. 4¹ p.);
4. Užsieniečiai, kurie atvyksta į Lietuvą dirbti (jie su šeima gali susijungti tik po 2 metų pragyvenimo Lietuvoje, jeigu turi ne mažiau kaip vienus metus galiojantį LLG ir turi pagrįstas perspektyvas įgyti teisę nuolat gyventi Lietuvoje) (UTPĮ 40 str. 1 d. 4 p.);
5. Užsieniečiai, kurie ketina pagal darbo sutartį, sudarytą su Lietuvos Respublikoje įregistruota mokslo ir studijų institucija, dirbti kaip dėstytojai, atlikti mokslinius tyrimus ir (arba) eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros darbus kaip tyrėjai (UTPĮ 40 str. 1 d. 13 p.);
6. Užsieniečiai, kurie kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje yra įgiję ilgalaikio gyventojų statusą ir turi tos valstybės išduotą leidimą gyventi (UTPĮ 40 str. 1 d. 14 p.);
7. Užsieniečiai, kurie užsiima ir ketina toliau užsiimti teisėta veikla Lietuvos Respublikoje (UTPĮ 45 str. 1 d. 1-2² p.);
8. Užsieniečiai, kurie ketina užsiimti teisėta veikla, susijusia su naujų technologijų ar kitų Lietuvos Respublikos ūkio ir socialinei plėtrai reikšmingų naujovių diegimu (UTPĮ 45¹ str. nuo 2017 m. sausio 1d.);
9. Užsieniečiai, kurie yra atvykę stažuotis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų institucijose pagal Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis arba pagal Europos Sąjungos akademinį mainų su trečiosiomis valstybėmis programas (UTPĮ 43 str. 6 d. 4 p.);
10. Užsieniečiai, kurie tiesiogiai dalyvaudamas valstybei svarbiuose projektuose yra investavę Lietuvos Respublikoje nuosavą, skolintą ar patikėjimo teise valdomą ir naudojamą turtą (UTPĮ 43 str. 6 d. 5 p.);
11. Užsieniečiai, kurie yra atvykę į Lietuvos Respubliką ne ilgiau kaip 3 metams dirbti užsienio valstybės įmonės atstovybėje, filiale ar įmonėje, kuri priklauso tai pačiai įmonių grupei, įsteigtoje (įsteigtame) Lietuvos Respublikoje, kaip vadovas arba kaip specialistas, jeigu iki atvykimo į Lietuvos Respubliką dienos užsienietis ne mažiau kaip pastaruosius vienus metus dirbo toje užsienio valstybės įmonėje, jo dalykinių žinių ar aukštos profesinės kvalifikacijos būtinai reikia Lietuvos Respublikoje įsteigtos įmonės, atstovybės ar filialo veiklai ir jam darbo Lietuvos Respublikoje laikotarpis bus mokamas ne mažesnis negu 2 Lietuvos statistikos departamento paskutinio paskelbto šalies ūkio darbuotojų vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio dydžių darbo užmokestis (UTPĮ 43 str. 6 d. 7 p.).

Įstatyme taip pat įvardijamos kategorijos užsieniečių, kurie **neturi teisės susijungti su šeima** (UTPĮ 43 str. 8 d.):

1. Pateikę prašymus suteikti prieglobstį Lietuvos Respublikoje tol, kol dėl prieglobsčio suteikimo nepriimtas galutinis sprendimas;
2. Kuriems suteikta laikinoji apsauga Lietuvos Respublikoje;

¹¹ 2003/86/EB direktyvos I skyriaus 2 ir 3 str. apibrėžia, kas gali būti **globėjas**, teikiantis prašymą dėl šeimos susijungimo ES.

3. Kuriems suteiktas prieglobstis Lietuvos Respublikoje, jeigu jų šeimos nariams nebūtų suteikiamas prieglobstis Lietuvos Respublikoje dėl padaryto sunkaus nepolitinio nusikaltimo, nusikaltimo žmoniškumui, karo nusikaltimo, grėsmės saugumui (pagal šio įstatymo 88 straipsnio 2 dalies 3–5 punktus arba 3 dalį;

Taip pat užsieniečiai negali susijungti su tais šeimos nariais, kurie nepatenka į LR teisės aktuose įtvirtintą šeimos narių apibrėžimą, pavyzdžiui, negali susijungti su broliais ar seserimis, sūnėnais, dukterėčiomis, dėdėmis, tetomis, tos pačios lyties asmenimis, su kuriais įregistravę partnerystę ar sudarę santuoką.

K 4. b. Ar pagal nacionalinius Jūsų šalies, valstybės narės, įstatymus papildomos apsaugos gavėjai¹² gali kauptis dėl šeimos susijungimo?

Jeigu „taip“, prašome apačioje detalizuoti. Jeigu kreipimosi procedūra papildomos apsaugos gavėjams negalima, kaip Jūsų šalis, valstybė narė, užtikrina, kad būtų paisoma jų teisės į šeimos gyvenimą (EŽTT, 8 str.).

Taip. Nuo 2015 m. kovo 1 d. įsigaliojo UTPĮ pakeitimai, kuriais asmenims, kuriems suteikta papildoma apsauga, užtikrinama teisė į šeimos susijungimą tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir asmenims, kuriems suteiktas pabėgėlio statusas, t. y. numatyta, kad jiems taikomas trijų mėnesių terminas, kurio metu netaikomos tam tikros bendros sąlygos (dėl gyvenamosios vietos, draudimo, pragyvenimo lėšų), numatytos leidimui laikinai gyventi išduoti (UTPĮ 26 str. 3 d.) ir papildomą apsaugą gavę asmenys išbraukti iš sąrašo užsieniečių, kurie neturi teisės susijungti su šeima (UTPĮ 43 str. 8 d.).

K 5. Ar Jūsų šalis, valstybė narė, išplečia šeimos susijungimo sąvoką už šeimos branduolio ribų,¹³ t. y. ar ji apima ir tėvus, suaugusius vaikus, nesusituokusius partnerius, kt.?

Jeigu „taip“, ar Jūsų šalis, valstybė narė, išplečia šeimos susijungimą sąvoką, įtraukdama šiuos šeimos narius:

- **Tėvus?** Taip. Šeimos narių sąvoka apima pirmos eilės tiesiosios aukštutinės linijos giminaičius (tėvus), kurie išlaikomi ne mažiau kaip vienus metus ir negali pasinaudoti kitų šeimos narių, gyvenančių užsienio valstybėje, parama (UTPĮ 2 str. 26 p.).
- **Suaugusius vaikus?** Taip, įstatyme numatytas šeimos susijungimo pagrindas, kai Lietuvos Respublikoje gyvena užsieniečio tėvai, kurie yra nedarbingi dėl senatvės pensijos amžiaus arba neįgalumo ir turi leidimą nuolat gyventi. Taigi suaugę vaikai gali tokiais atvejais susijungti su savo tėvais, kurie turi leidimą nuolat gyventi.
- **Tos pačios lyties partnerius, kurie yra susituokę?** Taip, įstatyme numatytas šeimos susijungimo pagrindas, kai Lietuvos Respublikoje gyvena užsieniečio tėvai, kurie yra nedarbingi dėl senatvės pensijos amžiaus arba neįgalumo ir turi leidimą nuolat gyventi. Taigi suaugę vaikai gali tokiais atvejais susijungti su savo tėvais, kurie turi leidimą nuolat gyventi.
- **Tos pačios lyties partnerius, kurie yra užsiregistravę?** Ne (šį įstatymo nuostata bus nagrinėjama Konstitucinio teismo).
- **Nesusituokusius partnerius?** Taip. Šeimos narių sąvoka apima ir asmenį, su kuriuo sudaryta registruotos partnerystės sutartis (UTPĮ 2 str. 26 p.), tačiau šeimos narių sąvoka neapima tų šeimos narių, kurie nėra sudarę santuokos arba registravę partnerystės, nepaisant to, kad užsienio valstybėse jie būtų laikomi šeima.
- **„Priklausomas“ asmenis, t. y. asmenis, gaunančius teisinę, finansinę, moralinę ar materialinę paramą iš globėjo ar jo / jos sutuoktinio / partnerio (kiti negu paminėti anksčiau¹⁴)?** Ne.
- **Kitus (prašome nurodyti, pvz., įvaikiai, pareiškėjai, gyvenantys poligaminėje ir / ar „įgaliotojoje“ santuokoje, kt.)?** Taip. Šeimos narių sąvoka apima nepilnamečius vaikus ir įvaikius, įskaitant sutuoktinio arba asmens, su

¹² Šiuo metu papildomos apsaugos gavėjai neįtraukti į 2003/86/EB direktyvą.

¹³ 2003/86/EB direktyvos II skyriaus 4 str. numato, kad valstybės narės gali leisti atvykti ir gyventi tam tikriems šeimos nariams, tarp jų ir globėjo ir jo / jos sutuoktinio nepilnamečiams vaikams (tarp jų ir įvaikintiems).

¹⁴ T. y. kiti negu nurodyti 2003/86/EB direktyvos 4 str.

kuriuos sudaryta registruotos partnerystės sutartis, nepilnamečius vaikus, jeigu jie yra nesusituokę ir yra priklausomi nuo tėvų (2 str. 26 p.).

3.

Reikalavimai įgyvendinant
teisę į šeimos susijungimą

K 6. Ar Jūsų šalis, valstybė narė, taiko (planuoja taikyti) toliau pateiktus reikalavimus¹⁵ įgyvendindama teisę į šeimos susijungimą (taip pat prašome nurodyti, ar atskirais atvejais gali būti taikomos išimtys, remiantis, pvz., ypatingomis priežastimis):

- Gyvenamosios patalpos, atitinkančios šeimos dydį, taip pat sveikatingumo ir saugos standartus?

Taip. Tinkama gyvenamoji patalpa įstatyme apibrėžiama kaip gyvenamoji patalpa, kuri atitinka statybos, higienos ir priešgaisrinės saugos reikalavimus (UTPJ 2 str. 28¹ d.).

Leidimas gyventi užsieniečiui gali būti išduodamas, jeigu jis Lietuvos Respublikoje turi tinkamą gyvenamąją patalpą, kurioje ketina deklaruoti savo gyvenamąją vietą ir kurios gyvenamasis plotas, tenkantis kiekvienam pilnamečiui asmeniui, deklaravusiam joje gyvenamąją vietą, būtų ne mažesnis kaip **7 kvadratiniai metrai**, nuosavybės teise ar naudojasi tokia patalpa nuomos ar panaudos pagrindais, jei atitinkama sutartis sudaryta ne trumpesiam kaip leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpiui ir yra nustatyta tvarka įregistruota, arba pateikia teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintą fizinio ar juridinio asmens įsipareigojimą suteikti jam tinkamą gyvenamąją patalpą, kurioje jis deklaruos savo gyvenamąją vietą ir kuri atitiks nurodytą vienam asmeniui tenkančio gyvenamojo ploto reikalavimą, leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpiu (UTPJ 26 str. 1 d. 4 p.).

Ši sąlyga netaikoma prieglobstį (pabėgėlio statusą arba papildomą apsaugą) gavusių asmenų šeimos nariams, jeigu dėl šeimos susijungimo kreipiamasi per 3 mėnesius nuo prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo (UTPJ 26 str. 3 d.).

- Ligos draudimas?

Taip. Leidimas gyventi užsieniečiui gali būti išduodamas, jeigu jis turi galiojantį sveikatos draudimą patvirtinantį dokumentą, kai Lietuvos Respublikos įstatymų numatytais atvejais nėra apdraustas privalomuoju sveikatos draudimu, arba Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytais atvejais ir tvarka turi patvirtintą Lietuvos Respublikoje gyvenančio Lietuvos Respublikos piliečio arba užsieniečio įsipareigojimą apmokėti išlaidas už gyvenimo Lietuvos Respublikoje laikotarpiu jam suteiktas sveikatos priežiūros paslaugas (UTPJ 26 str. 1 d. 2 p.).

Nuo 2017 m. sausio 1 d. įsigalioja įstatymo pakeitimas – numatoma, kad užsieniečio sveikatos draudimas, kai pagal šio įstatymo reikalavimus jį turi turėti užsienietis, atvykstantis į Lietuvos Respubliką ar siekiantis joje apsigyventi, turi garantuoti būtinosios medicinos pagalbos, kaip ji apibrėžiama Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatyme, išlaidų ir išlaidų, galinčių atsirasti dėl užsieniečio grąžinimo į užsienio valstybę dėl sveikatos priežasčių (transportavimo, įskaitant asmens sveikatos priežiūros specialisto (specialistų) palydą), apmokėjimą ir galioti visą užsieniečio buvimo ar gyvenimo Lietuvos Respublikoje laikotarpį (būsimas UTPJ 6¹ str.).

Sveikatos draudimą patvirtinantį dokumentą galima pateikti, kai priimtas sprendimas dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo ir kreipiamasi dėl leidimo gyventi įforminimo, t. y. leidimo laikinai gyventi kortelės išdavimo metu (Tvarka, 17.8 p.).

Ši sąlyga netaikoma prieglobstį (pabėgėlio statusą arba papildomą apsaugą) gavusių asmenų šeimos nariams, jeigu dėl šeimos susijungimo kreipiamasi per 3 mėnesius nuo prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo (UTPJ 26 str. 3 d.).

- Pakankami lėšų, kad globėjas galėtų išlaikyti save ir savo šeimą?

Taip. Leidimas gyventi užsieniečiui gali būti išduodamas, jeigu jis turi pakankamai lėšų ir (ar) gauna reguliarių pajamų, kurių pakanka pragyventi Lietuvos Respublikoje (UTPJ 26 str. 1 d. 3 p.).

Pragyvenimo Lietuvos Respublikoje lėšų dydį, kuris gali būti laikomu pakankamu pragyventi Lietuvos Respublikoje, užsieniečiui, prašančiam išduoti leidimą gyventi, nustato socialinės apsaugos ir darbo ministras (UTPJ 27 str.). Nustatyta, kad

¹⁵ 2003/86/EB direktyvos 7(1) str. numato, kad valstybės narės gali pareikalauti iš asmens, pateikusio prašymą, įrodyti, kad globėjas turi gyvenamąsias patalpas, atitinkančias šeimos dydį bei sveikatingumo ir saugos standartus, ligos draudimą ir pakankamai lėšų išlaikyti save ir savo šeimą.

pakankamas lėšų dydis pragyvenimui vieną kalendorinį mėnesį suaugusiam asmeniui yra minimali mėnesinė alga (šiuo metu 380 EUR, 2016 metais), o nepilnamečiam asmeniui pusė minimalios mėnesinės algos (šiuo metu 190 EUR, 2016 metais)¹⁶.

2016 m. priimti Tvarkos pakeitimai¹⁷, kuriais nustatyta daugiau diskrecijos migracijos pareigūnams vertinant turimas lėšas pragyventi. Vertinama ne tik ar užsienietis turi pakankamai lėšų banko sąskaitoje, bet gali būti vertinamos ir kitos pajamos ar turtas (17.6 punktas). Šis pakeitimas atitinka į Teisingumo Teismo išaiškinimą byloje C-578/08 Chakroun, kad valstybės narės gali numatyti tam tikrą orientacinę sumą pastoviams ir reguliariems ištekliams nustatyti, tačiau jos negali nustatyti minimalaus pajamų lygio faktiškai neišnagrinęjusios kiekvieno pareiškėjo padėties.

Ši sąlyga netaikoma prieglobstį (pabėgėlio statusą arba papildomą apsaugą) gavusių asmenų šeimos nariams, jeigu dėl šeimos susijungimo kreipiamasi per 3 mėnesius nuo prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo (UTP] 26 str. 3 d.).

K 7. a. Ar Jūsų šalies, valstybės narės, įstatymai reikalauja, kad trečiųjų šalių piliečiams turi būti taikomos kokios nors integracijos priemonės prieš ir / ar po atvykimo?¹⁸ Jeigu „taip“, ar reikalaujama, kad trečiųjų šalių piliečiams būtų taikomos šios integracijos priemonės:

- Pilietinės integracijos egzaminas? Jeigu „taip“, prašome detalizuoti:
 - Kada pilietinis integracijos egzaminas ar egzaminai vyksta (t. y. prieš atvykimą, po atvykimo, prieš ir po atvykimo)?
 - Kokios žinios ir įgūdžiai reikalingi pareiškėjui norint išlaikyti egzaminą ar egzaminus?
 - Ar rengiantis egzaminui jiems suteikiama kokia nors pagalba (pvz., parengiamieji kursai)?
 - Ar pareiškėjai patiria kokių nors išlaidų ir kokių?
- Kalbos testai? Jeigu „taip“, prašome detalizuoti:
 - Kada kalbos testas ar testai vyksta (t. y. prieš atvykimą, po atvykimo, prieš ir po atvykimo)?
 - Kokios žinios ir įgūdžiai reikalingi pareiškėjui norint išlaikyti testą ar testus?
 - Ar rengiantis testui jiems suteikiama kokia nors pagalba (pvz., parengiamieji kursai)?
 - Ar pareiškėjai patiria kokių nors išlaidų ir kokių?
- Kitos integracijos priemonės (prašome išvardyti)? Jeigu „taip“, prašome nurodyti, kokios tai priemonės ir kada jos taikomos?
- Jeigu Jūsų šalies, valstybės narės, dabartiniai įstatymai nereikalauja, kad trečiųjų šalių piliečiams būtų taikoma kuri nors iš minėtų priemonių, ar numatoma juos keisti? Jeigu „taip“, prašome čia pateikti daugiau informacijos?

Pagal Lietuvos įstatymus nereikalaujama, kad trečiųjų šalių piliečiams prieš ir/ ar po atvykimo būtų taikomos kokios nors integracijos priemonės. Artimiausiu metu nenumatoma su šiuo klausimu susijusių pakitimų.

K 7. b. Prašome nurodyti, ar šeimos nariams gresia kokios nors neigiamos pasekmės (pvz., atsisakymas išduoti leidimą ar panaikinti esamą leidimą), jeigu jie nesilaiko minėtų integracijos priemonių – ir numatytų įstatyme, ir taikomų praktiškai.

N/A

K 8. Ar Jūsų šalyje, valstybėje narėje, nustatytas laukimo laikotarpis¹⁹, kol globėjo šeimos nariai galės su juo susijungti? Jeigu „taip“, kiek šis laikotarpis trunka? Ar galima pateikti prašymą šiam laikotarpiui dar nepasibaigus? Ar tam tikrais atvejais galimos išimtys?

¹⁶ LR socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007 m. sausio 29 d. įsakymas „Dėl pragyvenimo Lietuvos Respublikoje lėšų dydžio, kuris gali būti laikomas pakankamu pragyventi Lietuvos Respublikoje, užsieniečiui, prašančiam išduoti leidimą gyventi, nustatymo“ Nr. A1-22 1.3 p., 1.2 p.

¹⁷ LR vidaus reikalų ministro 2005 m. spalio 12 d. įsakymo „Dėl leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo, keitimo, panaikinimo, taip pat įvertinimo, ar santuoka, registruota partnerystė, įvaikinimas ar įmonė yra fiktyvūs, tvarkos aprašo patvirtinimo“ Nr. 1V-329 17.8 p.)

¹⁸ 2003/86/EB direktyvos 7(2) str. sąlygoja, kad valstybės narės gali reikalauti, jog trečiųjų šalių piliečiai laikytųsi integracijos priemonių pagal nacionalinę teisę

Taip, kai kuriais atvejais. Nepilnamečio užsieniečio tėvai arba vienas iš jų (arba vieno iš tėvų, globojančio nepilnamečių užsieniečių sutuoktinis), užsieniečio sutuoktinis arba asmuo, su kuriuo sudaryta partnerystės sutartis, arba užsienietis, kuris ketina susijungti su pirmos eilės tiesiosios aukštutinės linijos giminaičiais, kurių šeimos nariai atvyksta šeimos susijungimo tikslu, **turi būti pragyvenęs Lietuvos Respublikoje pastaruosius 2 metus**, turėti ne mažiau kaip vienus metus galiojantį leidimą laikinai gyventi ir turėti pagrįstas perspektyvas įgyti teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje (UTPĮ 43 str. 6 d.).

Šis reikalavimas **netaikomas**, kai šeimos nariai atvyksta pas užsieniečių (UTPĮ 43 str. 6 d.):

1. kuriam suteiktas prieglobstis Lietuvos Respublikoje;
2. kuris turi leidimą laikinai gyventi, išduotą asmeniui, ketinančiam dirbti Lietuvos Respublikoje aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą (UTPĮ 40 str. 1 d. 4¹ p.);
3. kuris turi leidimą laikinai gyventi, išduotą asmeniui, kuris ketina pagal darbo sutartį, sudarytą su Lietuvos Respublikoje įregistruota mokslo ir studijų institucija, dirbti kaip dėstytojas, atlikti mokslinius tyrimus ir (arba) eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros darbus kaip tyrėjas (UTPĮ 40 str. 1 d. 13 p.);
4. kuris turi leidimą laikinai gyventi, išduotą asmeniui, kuris kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje yra įgijęs ilgalaikio gyventojų statusą ir turi tos valstybės išduotą leidimą gyventi (UTPĮ 40 str. 1 d. 14 p.). Šia teise užsienietis gali pasinaudoti, jeigu šeima jau buvo sukurta toje Europos Sąjungos valstybėje narėje, kurioje užsienietis įgijo ilgalaikio gyventojų statusą;
5. kuris yra atvykęs stažuoti Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų institucijose pagal Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis arba pagal Europos Sąjungos akademinį mainų su trečiosiomis valstybėmis programas;
6. kuris tiesiogiai dalyvaudamas valstybei svarbiuose projektuose yra investavęs Lietuvos Respublikoje nuosavą, skolintą ar patikėjimo teise valdomą ir naudojamą turtą.
7. kuris turi leidimą laikinai gyventi, kaip asmuo, kuris užsiima ir ketina toliau užsiimti teisėta veikla Lietuvos Respublikoje (verslu) pagal 45 str. 1 d. 1-2(2) p. (nuo 2017 m. sausio 1 d.)
8. kuris ketina užsiimti teisėta veikla, susijusia su naujų technologijų ar kitų Lietuvos Respublikos ūkio ir socialinei plėtrai reikšmingų naujovių diegimu (pagal UTPĮ 45¹ straipsnio nuostatas) (nuo 2017 m. sausio 1 d.);
9. kuris yra atvykęs į Lietuvos Respubliką ne ilgiau kaip 3 metams dirbti užsienio valstybės įmonės atstovybėje, filiale ar įmonėje, kuri priklauso tai pačiai įmonių grupei, įsteigtoje (įsteigtame) Lietuvos Respublikoje, kaip vadovas arba kaip specialistas, jeigu iki atvykimo į Lietuvos Respubliką dienos užsienietis ne mažiau kaip pastaruosius vienus metus dirbo toje užsienio valstybės įmonėje, jo dalykinių žinių ar aukštos profesinės kvalifikacijos būtinai reikia Lietuvos Respublikoje įsteigtos įmonės, atstovybės ar filialo veiklai ir jam darbo Lietuvos Respublikoje laikotarpiu bus mokamas ne mažesnis negu 2 Lietuvos statistikos departamento paskutinio paskelbto šalies ūkio darbuotojų vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio dydžių darbo užmokestis.

Teisės aktai kitų išimčių, kada būtų galima kreiptis dėl leidimo gyventi išdavimo anksčiau, nepragyvenus nustatyto termino, nenumato.

K 9. Ar Jūsų šalies, valstybės narės, įstatymai numato, kad galima atmesti prašymą leisti šeimos nariams atvykti ir gyventi dėl viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ar visuomenės sveikatos interesų?²⁰ Jeigu „taip“, prašome pateikti duomenis (jeigu tokių yra), kiek kartų Jūsų šalis, valstybė narė, rėmėsi šia nuostata ar nuostatomis nuo 2011 m.

¹⁹ 2003/86/EB direktyvos 8 str. sąlygoja, kad valstybės narės gali reikalauti, kad globėjas iki savo šeimos narių prisijungimo prie jo ar jos būtų teisėtai išbuvęs jų teritorijoje ne ilgiau kaip dvejus metus (ar trejus tam tikromis aplinkybėmis).

²⁰ 2003/86/EB direktyvos 6 str. sąlygoja, kad valstybės narės gali atmesti prašymą šeimos nariams atvykti ir gyventi dėl viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ar visuomenės sveikatos interesų.

Taip. 2015 m. neigiamus sprendimus gavo 39 užsieniečiai, tarp kurių buvo tokių, kurie pateikė neatitinkančių tikrovės duomenų, kurie neatitiko nustatytų sąlygų leidimui gyventi gauti, kurių gyvenimas Lietuvos Respublikoje galėtų grėsti viešajai tvarkai arba buvo nustatyta, kad yra rimtas pagrindas manyti, kad sudaryta fiktyvi santuoka. Neigiamus sprendimus daugiausiai gavo Rusijos, Ukrainos, Gruzijos ir Irano piliečiai.

UTPJ 35 str.1 d. 1 p. kaip vienas iš atsisakymo išduoti ar pakeisti leidimą gyventi pagrindų numatomas, kai užsieniečio gyvenimas Lietuvos Respublikoje gali grėsti valstybės saugumui, viešajai tvarkai ar žmonių sveikatai. UTPJ 50 str. 1 d. 2 p. kaip vienas iš leidimo laikinai gyventi panaikinimo pagrindų – paaiškėję UTPJ 35 str. 1 d. numatyti pagrindai.

K 10. a. Be šios jau pateiktos informacijos, prašome nurodyti, ar Jūsų šalis, valstybė narė, taikė toliau pateiktas nuostatas, susijusias su pabėgėliams sudarytomis palankesnėmis sąlygomis naudotis teise į šeimos susijungimą:²¹

- Lengvatinis ne ilgesnis negu trijų mėnesių laikotarpis ir galimas pratęsimas iki taikant reikalavimus dėl šeimos teisės susijungti?²² Jeigu „taip“, ar šis lengvatinis ne ilgesnis negu trijų mėnesių laikotarpis pratęsiamas, ir jeigu „taip“, tai kuriam laikui?²³

Kiekvienas prašymas nagrinėjamas individualiai. Praktikoje tam tikrais atvejais esant motyvuotam paaiškinimui prieglobstį Lietuvoje gavusio užsieniečio prašymas išduoti leidimą laikinai gyventi šeimos susijungimo pagrindu priimamas nepateikiant visų būtinų dokumentų. Pavyzdžiui, kai dėl grėsmės pabėgėliui ar jo šeimos nariams nėra galimybės legalizuoti užsienio valstybėje išduotų dokumentų, tokiu atveju Migracijos departamentui rengiamas paaiškinimas, kodėl nėra galimybės pateikti legalizuotų dokumentų, arba pabėgėlis ir jo šeimos narys neturi pakankamai lėšų pragyventi, tokiu atveju taip pat gali būti rašomas motyvuotas paaiškinimas Migracijos departamentui su prašymu priimti nagrinėti dokumentus nepateikiant turimas pakankamas lėšas patvirtinančių dokumentų. 2016 m. įvedus papildomą reikalavimą pateikti teistumo pažymą, kai kuriems užsieniečiams ir jų šeimos nariams kilo sunkumų dėl šios pažymos pateikimo. 2016 m. Tvarkoje buvo numatytos išimty, kada teistumo pažyma gali būti neteikiama, t. y. jeigu užsienietis dėl reikalavimo pateikti teistumo pažymą įvykdymo patirtų akivaizdžiai neproporcingai didelių laiko ir (ar) lėšų sąnaudų, užsienietis kartu su prašymu išduoti leidimą turi pateikti motyvuotą paaiškinimą, kuriame išdėsto faktines aplinkybes, dėl kurių negali įvykdyti reikalavimo dėl teistumo pažymos pateikimo. Dėl reikalavimo pateikti teistumo pažymą šiame papunktyje nurodytu atveju netaikymo sprendžia Migracijos departamento direktorius ar jo įgaliotas valstybės tarnautojas.

- Ar taikoma tik pabėgėliams, kurių šeimos santykiai atsirado iki jų atvykimo į valstybę narę?²⁴

Ne.

- Platesnės šeimos narių sąvokos (ne tik tėvai) taikymas, kai kalbama apie nelydimus nepilnamečius?²⁵

Ne.

- Ar šios šeimos susijungimo taisyklės pastaruoju metu buvo pakeistos?

Ne.

K 10. b. Jeigu galioja, ar Jūsų šalis, valstybė narė, papildomos apsaugos gavėjams taiko tas pačias šeimos susijungimo taisykles kaip ir pabėgėliams, t. y. ryšys su tam tikrais šeimos nariais, laukimo laikotarpis ir reikalavimai dėl šeimos susijungimo? Jeigu „taip“, prašome nurodyti anksčiau pateiktą informaciją apie palankesnes sąlygas, taikomas pabėgėliams, konstatuodami, kad tokios pat taikomos ir papildomos apsaugos gavėjams. Jeigu „ne“, prašome paaiškinti, kaip skiriasi taisyklės papildomos apsaugos gavėjams anksčiau minėtais klausimais (pvz., tam tikri šeimos nariai, laukimo laikotarpis ir reikalavimai dėl šeimos susijungimo).

²¹ 2003/86/EB direktyvos V skyriaus 9–12 str. įtvirtina palankesnes sąlygas susijungti pabėgėlių šeimoms.

²² 2003/86/EB direktyvos 7(1) str.

²³ 2003/86/EB direktyvos 7(1) str.

²⁴ 2003/86/EB direktyvos 9(2) str.

²⁵ 2003/86/EB direktyvos 10(3)(b) str.

Nuo 2015 m. kovo 1 d. įsigaliojo LR įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimai, kuriais asmenims, kuriems suteikta papildoma apsauga, užtikrinama teisė į šeimos susijungimą tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir asmenims, kuriems suteiktas pabėgėlio statusas, t. y. numatyta, kad jiems taikomas trijų mėnesių terminas, kurio metu netaikomos tam tikros sąlygos leidimui laikinai gyventi išduoti (UTPJ 26 str. 3 d.) ir papildomą apsaugą gavę asmenys išbraukti iš sąrašo užsieniečių, kurie neturi teisės susijungti su šeima (UTPJ 43 str. 8 d.).

Tiek pabėgėlio statusą, tiek papildomą apsaugą gavusių asmenų šeimos nariams netaikomas laikotarpis, kurį turi pragyventi užsienietis, kad galėtų susijungti su šeimos nariais (UTPJ 43 str. 6 d.). Šeimos nariai, su kuriais galima susijungti, apibrėžiami ta pačia sąvoka²⁶ (UTPJ 2 str. 26 p.). Kreipiantis dėl šeimos susijungimo per 3 mėnesius, nereikia pateikti sveikatos draudimą patvirtinančio dokumento, dokumento patvirtinančio, kad asmuo turi tinkamą gyvenamąją patalpą ir dokumento, patvirtinančio, kad turės pakankamai lėšų pragyventi (UTPJ 26 str. 3 d.).

K 11. Ar skiriasi reikalavimai, taikomi įgyvendinant teisę į šeimos susijungimą (pagal 2003/86/EB direktyvą ar kai kuriais atvejais pagal nacionalinę teisę), palyginti su analogišku reikalavimu, reglamentuojamu nacionalinės teisės, taikomu valstybės narės piliečiui, nepasinaudojusiam laisvo judėjimo teise (ne mobilūs ES piliečiai)? Apskritai, kiek šie reikalavimai, taikomi įgyvendinant teisę į šeimos susijungimą pagal nacionalinius įstatymus, yra daugiau ar mažiau palankūs negu tie, kuriuos numato 2003/86/EB direktyva?

Skirtumų nenustatyta. Tačiau nejudaus Lietuvos Respublikos piliečio šeimos nariais be aukščiau išvardintų, dar laikomi vaikai (nepriklausomai nuo amžiaus ar kitų sąlygų) ir tėvai (nepriklausomai nuo to, ar jie išlaikomi, ar neišlaikomi Lietuvos piliečio) (UTPJ 43 str.)

K 12. a. Prašome nurodyti, su kokiais sunkumais susiduria i) globėjai ir / ar šeimos nariai, susijęs su teisės į šeimos susijungimą įgyvendinimu ir / ar ii) Jūsų šalis, valstybė narė, vykdydama minėtus reikalavimus dėl šeimos susijungimo (pvz., remkitės esamais tyrimais / analizėmis / kitais šaltiniais ar informacija, gauta iš atitinkamų valdžios institucijų ir suinteresuotų asmenų) ir kaip juos būtų galima įveikti.

Užsieniečiai nesusiduria su dideliais iššūkiais įgyvendindami teisę į šeimos susijungimą. Ekspertai mini tik informuotumo apie taikomas procedūras trūkumą bei sunkumus pateikiant tam tikrus dokumentus. Todėl pasitaiko atvejų kuomet LLG išdavimo procedūra užtrunka (pvz., dėl gyvenamosios vietos deklaravimą patvirtinančio dokumento neturėjimo, nuomojamo būsto savininkui nesutinkant, kad užsienietis jam nuosavybės teise priklausančiame būste deklaruotų gyvenamąją vietą). Neretai užsieniečiai susiduria su sunkumais pateikti pakankamas lėšas pragyvenimui patvirtinančius dokumentus, nes gaunamos reguliarios pajamos nepakankamos, kad atitiktų keliamus reikalavimus (380 EUR/mėn.), arba neturi santaupų (suaugusiam šeimos nariui atvykti reikia pateikti dokumentus, kad turimos santaupos ne mažesnės kaip 4560 EUR, nepilnamečiam vaikui – pusė nurodytos sumos).

Nevyriausybinių organizacijų, dirbančių su prieglobstį gavusiais asmenimis, teigia, kad prieglobstį gavusių asmenų šeimos susijungimas kelia daugiau iššūkių lyginant su kitų užsieniečių grupių patiriamais sunkumais.

2015 m. kovo 27 d. Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija, kurios teisininkai teikia teisinę pagalbą norintiems susijungti su šeimos nariais prieglobstį gavusiems asmenimis, inicijavo diskusiją, skirtą suinteresuotoms institucijoms (Migracijos departamentui, migracijos skyriams, Užsienio reikalų ministerijai, JTVPK, NVO) tema „Lietuvoje tarptautinę apsaugą gavusių užsieniečių šeimų susijungimas: kaip užtikrinti efektyvų šios teisės įgyvendinimą?“. Diskusijos metu buvo paminėti tokie iššūkiai, su kuriais paprastai susiduria prieglobstį gavę asmenys, norėdami susijungti su šeimos nariais:

- *Ne visada įmanoma pateikti šeiminius ryšius įrodančius dokumentus.* Dokumentai, patvirtinantys šeiminius ryšius, turi būti išversti į lietuvių kalbą ir legalizuoti. Tačiau asmenims, kuriems suteiktas prieglobstis, gali būti sudėtinga pateikti įrodančius dokumentus, nes kilmės valstybėje jie gali būti sunaikinti, kelionės metu pamesti, o kreipimasis į savo kilmės valstybės atstovybes gali kelti pavojų prieglobstį gavusiems asmenims.

²⁶ Užsieniečių šeimos nariais Lietuvoje laikomi sutuoktinis arba asmuo, su kuriuo sudaryta registruotos partnerystės sutartis (ne jaunesnis nei 21 metai), nepilnamečiai vaikai (įvaikiai), įskaitant sutuoktinio arba asmens, su kuriuo sudaryta registruotos partnerystės sutartis, nepilnamečius vaikus, jeigu jie nesusituokę ir yra priklausomi nuo tėvų, taip pat pirmos eilės tiesiosios aukštutinės linijos giminaičiai, kurie išlaikomi ne mažiau kaip vienus metus ir negali pasinaudoti kitų šeimos narių, gyvenančių užsienio valstybėje, parama.

- *Nustatytas 3 mėnesių terminas yra per trumpas.* Teisės aktuose nustatyta, kad per 3 mėnesius nuo prieglobsčio suteikimo šeimos nariai gali pasinaudoti supaprastina šeimos susijungimo tvarka (kai nereikalaujama sveikatos draudimo, tinkamą gyvenamąją vietą ir pakankamas lėšas pragyvenimui patvirtinančių dokumentų), tačiau atsižvelgiant į tai, kad valstybės, iš kurių pasitraukia pabėgėliai, labai dažnai yra niokojamos karo, jose nebūtinai stabiliai veikia institucijos, dažnai pasireiškia korupcija, todėl reikiamų dokumentų gavimas, jų persiuntimas, legalizavimas ir vertimas į lietuvių kalbą gali užtrukti ilgiau.
- *Prieglobsčio prašytojams sunku tenkinti kai kuriuos bendrus reikalavimus dėl šeimos susijungimo.* Kreipiantis dėl šeimos susijungimo po trijų mėnesių nuo prieglobsčio suteikimo, keliami bendri reikalavimai, kuriuos prieglobstį gavusių užsieniečių šeimos nariams paprastai sudėtingiau patenkinti. Reikalaujama pateikti dokumentus, patvirtinančius, kad turi pakankamai lėšų pragyventi, kai prieglobsčio prašymo nagrinėjimo metu asmuo neturi teisės dirbti ir užsidirbti, o gavęs prieglobstį patenka į integracijos programą ir yra remiamas, todėl pirmuosius tris mėnesius jo pajamos tikrai nėra pakankamos, kad patenkintų nustatytus reikalavimus. Be to, gavęs leidimą šeimos susijungimo pagrindu, šeimos narys taip pat turi teisę į integracijos metu teikiamas išmokas, nes valstybė tokias galimybes savo teisės aktuose yra numačiusi, todėl nelogiška reikalauti dokumento apie tai, ką vėliau šeimos nariui teks pati valstybė (tokia pati situacija yra ir su sveikatos draudimu, nes integracijos metu asmenys draudžiami valstybės lėšomis). Tokie reikalavimai apsunkina prieglobstį gavusių užsieniečių susijungimą su šeima.
- *Dėl atstovybių nebuvimo.* Dar vienas iššūkis prieglobstį gavusių asmenų šeimos nariams yra kreipimasis dėl vizos išdavimo, kai prieglobstį gavęs asmuo pateikia dokumentus dėl leidimo gyventi išdavimo. Dažniausiai Lietuvos atstovybės kilmės valstybėse nėra, todėl asmuo turi vykti į artimiausią valstybę, kurioje yra Lietuvos atstovybė. Galimi atvejai, kai valstybė, kurioje yra atstovybė, tokių asmenų neįsileidžia (pavyzdžiui, Turkija neįsileidžia Sirijos piliečių, vykstančių į Lietuvos atstovybę Turkijoje dėl vizos išdavimo).

K 12. b. Prašome pateikti kokių nors patvirtintų (pvz., tyrimais / analize) gerosios praktikos pavyzdžių, kurie padėtų įveikti minėtus ar kitus sunkumus. Prašome nurodyti šaltinį (pvz., remkitės esamais tyrimais / analizėmis / kitais šaltiniais ar informacija, gauta iš atitinkamų valdžios institucijų ir suinteresuotų asmenų).

Tyrimų ir studijų, kurie tiesiogiai būtų skirti šeimos susijungimo klausimams, Lietuvoje nėra atlikta.

K 13. Ar Jūsų šalyje, valstybėje narėje, yra kokių nors tyrimų (atliktų atitinkamų institucijų, mokslininkų, nevyriausybinių organizacijų, kt.), nagrinėjančių:

- Kiek efektyvūs reikalavimai dėl šeimos susijungimo, taikomi Jūsų šalyje, valstybėje narėje, įgyvendinant trečiųjų šalių piliečių teisę į šeimos susijungimą ir integraciją?

Ne.

- Kiek efektyvios integracijos priemonės, taikomos Jūsų šalyje, valstybėje narėje, įgyvendinant trečiųjų šalių piliečių teisę į šeimos susijungimą ir integraciją?

Ne.

- Kiek efektyvus reikalavimas dėl minimalaus amžiaus²⁷, taikomas Jūsų šalyje, valstybėje narėje, siekiant išvengti priverstinių santuokų ir piktnaudžiavimo šeimos susijungimu (pvz., fiktyvių santuokų)?

Ne.

Jeigu atsakėte „taip“ į kokį nors minėtą klausimą, prašome trumpai paminėti šio tyrimo svarbiausius rezultatus ir išvadas bei pateikti šaltinio nuorodą (pvz., remkitės esamais tyrimais / analizėmis / kitais šaltiniais ar informacija, gauta iš atitinkamų institucijų ar suinteresuotų asmenų).

Europos migracijos tinklo (EMT) studijoje „Studentai iš trečiųjų šalių Lietuvoje“ nurodoma, kad studentų iš trečiųjų šalių šeimos nariai atvykti gyventi į Lietuvą gali tik labai išskirtiniais atvejais, kuomet atvyksta nepilnametis vaikas (pagal JT Vaiko teisių konvenciją). Apie 40 proc. tyrimo metu apklaustų studentų nurodė, negalėjimas atvykti su šeima, kelia problemų, ypač trečiosios pakopos studentams, nes jie yra vyresni ir dažniausiai jau būna sukūrę šeimas. Tad renkantis, kur studijuoti, šeimos susijungimo aspektas gali būti svarbus – ypač doktorantūros studentams. Doktorantūros studijas Lietuvoje renkasi

²⁷ 2003/86/EB direktyvos 4(5) str. sąlygoja, kad, siekdamas užtikrinti geresnę integraciją ir užkirsti kelią priverstinėms santuokoms, valstybės narės gali reikalauti, kad globėjas ir jo / jos sutuoktinis būtų tam tikro minimalaus amžiaus, daugiausia iki 21 metų, iki tol, kol sutuoktinis galės prie jo ar jos prisijungti.

mažas procentas trečiųjų šalių studentų (1 proc.). Viena iš galimų priežasčių – nepalankios šeimos susijungimo sąlygos. Šie asmenys negali pasinaudoti supaprastinta šeimos susijungimo tvarka, netaikant 2 metų pragyvenimo šalyje reikalavimo.

4.

Prašymų dėl šeimos
susijungimo pateikimas ir
nagrinėjimas

K 14. Prašome apibūdinti procedūrą ar procedūras, kurios taikomos globėjui ar jo / jos šeimai, kai pateikiamas prašymas patekti į šalį ir gyventi šeimos susijungimo tikslais, atsakant į šiuos klausimus:

a. Kas yra formalus prašymo dėl šeimos susijungimo pateikėjas Jūsų šalyje, valstybėje narėje: globėjas ar jo / jos šeimos nariai?²⁸

Prašymą išduoti leidimą laikinai gyventi gali pateikti užsienietis, kurio šeimos nariai atvyksta šeimos susijungimo tikslu, arba vienas iš pilnamečių šeimos narių (UTPĮ 43 str.2 d.). Tai vertinama kaip geroji praktika, nes dar šeimos nariui neatvykus, gali būti pradėtas jo prašymo išduoti LLG nagrinėjimas. Taip pat padavus dokumentus šeimos nariui atsiranda pagrindas gauti nacionalinę D vizą ir atvykti į Lietuvą.

b. Jeigu globėjo šeimos nariai turi pateikti prašymą dėl šeimos susijungimo, kur šis prašymas gali būti pateiktas (pav., valstybės narės užsienio atstovybėje, galimybė pateikti prašymą valstybėje narėje, kt.)?

Užsienietis, kuris pirmą kartą kreipiasi dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo, prašymą išduoti leidimą pateikia Lietuvos Respublikos diplomatinei atstovybei ar konsulinei įstaigai užsienyje, o užsienietis, esantis Lietuvos Respublikos teritorijoje teisėtai, – migracijos tarnybai, kurios aptarnaujamoje teritorijoje jis ketina deklaruoti gyvenamąją vietą (UTPĮ 28 str.).

Nuo 2016 m. gruodžio 1 d. užsieniečiai verslininkai (įskaitant ir atvykstančius inovatyvios veiklos pagrindu) ir aukštos kvalifikacijos darbuotojai bei jų šeimos nariai prašymus dėl leidimų laikinai gyventi išdavimo gali pateikti tik Migracijos departamento padalinyje, skirtame aukštą pridėtinę vertę kuriančioms užsieniečių grupėms aptarnauti (jeigu jie prašymo padavimo metu teisėtai yra Lietuvos Respublikoje) arba Lietuvos diplomatinėms atstovybėms ar konsulinėms įstaigoms užsienyje. Migracijos tarnybose galės būti priimami tik šeimos narių (jeigu atvyksta pas užsienietį, kuris turi leidimą gyventi) prašymai dėl leidimų gyventi išdavimo²⁹.

c. Kokiais dokumentiniais įrodymais pareiškėjas turi patvirtinti i) savo tapatybę ir ii) šeimos ryšius?

Užsienietis, norintis gauti leidimą laikinai gyventi, kartu su prašymu išduoti leidimą turi pateikti galiojantį kelionės dokumentą (pasą)³⁰. Leidimas laikinai gyventi įforminamas užsieniečiui pateikus galiojantį kelionės dokumentą, kurio galiojimas 3 mėnesiais turi viršyti laikotarpį, kuriam išduodamas leidimas laikinai gyventi. Jeigu užsieniečio pateikto kelionės dokumento galiojimas neviršija jam išduodamo ar keičiamo leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpio arba jį viršija mažiau negu 3 mėnesiais, leidimas laikinai gyventi įforminamas 3 mėnesiais trumpesniam negu kelionės dokumento galiojimas laikotarpiui ir, užsieniečiui pateikus naują galiojantį kelionės dokumentą, gali būti naujai įformintas likusiam leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpiui (UTPĮ 40 str. 4 d.).

Šeiminius ryšius patvirtinantys dokumentai yra santuoką patvirtinantis dokumentas, registruotos partnerystės sutartis, dokumentai, patvirtinantys, kad užsienietis yra pirmos eilės tiesiosios aukštutinės linijos giminaitis (vienas iš tėvų), gimimo liudijimas³¹. Šie dokumentai turi būti legalizuoti, t. y. atsakingos institucijos patvirtinti, kaip išduoti toje valstybėje, ir antrą kartą patvirtinti LR užsienio reikalų ministerijos Dokumentų legalizavimo skyriuje (su tam tikromis išimtimis pagal atskirus tarpvalstybinius susitarimus). Visi dokumentai turi būti išversti į lietuvių kalbą.

d. Kokie tyrimo metodai taikomi Jūsų šalyje, valstybėje narėje, jeigu nėra (patikimų) dokumentų?

Jeigu užsienietis prašo išduoti leidimą gyventi, siekdamas gyventi su šeima, Migracijos departamentas gali įpareigoti užsienietį ir asmenį, su kuriuo užsienietį sieja giminystės ryšiai, atlikti DNR testą, kad būtų patvirtintas giminystės ryšys.

²⁸ 2003/86/EB direktyvos 5 str. apibrėžia, kad valstybės narės nustato, ar siekiant pasinaudoti šeimos susijungimo teise prašymą atvykti bei gyventi atitinkamos valstybės narės kompetentingoms institucijoms pateikia globėjas, ar šeimos narys arba nariai.

²⁹ Informacija pateikiama Migracijos departamento tinklalapyje, <http://www.migracija.lt/index.php?-107755377>.

³⁰ LR vidaus reikalų ministro 2005 m. spalio 12 d. įsakymo „Dėl leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo, keitimo, panaikinimo, taip pat įvertinimo, ar santuoka, registruota partnerystė, įvaikinimas ar įmonė yra fiktyvūs, tvarkos aprašo patvirtinimo“ Nr. 1V-329 17.1 p.

³¹ LR vidaus reikalų ministro 2005 m. spalio 12 d. įsakymo „Dėl leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo, keitimo, panaikinimo, taip pat įvertinimo, ar santuoka, registruota partnerystė, įvaikinimas ar įmonė yra fiktyvūs, tvarkos aprašo patvirtinimo“ Nr. 1V-329 17.1 p.

Atlikti DNR testą gali būti prašoma tik tuo atveju, kai užsienietis negali įrodyti turimo giminystės ryšio kitaip. DNR testo atlikimo išlaidas padengia užsienietis (UTPĮ 122 str.).

K 15. Prašome apibūdinti, kokia procedūra ar procedūros taikomos šeimoms nariams, pateikiant prašymą atvykti ir gyventi šeimos susijungimo tikslais, atsakydami į šiuos klausimus:

a. Kokia Jūsų šalyje, valstybėje narėje, taikoma procedūra patikrinti, ar visi išplėstinės šeimos nariai įvykdė sąlygas dėl šeimos susijungimo (pvz., priklausomumo)? Kuriame nagrinėjimo procedūros etape ar etapuose tai tikrinama? Ar yra kokių išimčių dėl šių sąlygų vykdymo ir jeigu taip, tai kuo remiantis jos suteikiamos?

Vienintelis šeimos susijungimo pagrindas, kai gali atvykti šeimos nariai, nepatenkantys į šeimos narių apibrėžimą, yra numatytas 43 str. 1 d. 7 p., t. y. kai Lietuvos Respublikoje gyvena užsieniečio tėvai, kurie yra nedarbingi dėl senatvės pensijos amžiaus arba neįgalumo ir turi leidimą nuolat gyventi. Čia svarbu paminėti, kad galimybė atvykti suteikiama suaugusiems vaikams ir tik tuo atveju, jei tėvai, kurie yra nedarbingi, turi leidimą nuolat gyventi.

b. Prašome apibūdinti Jūsų šalyje, valstybėje narėje, taikomą procedūrą patikrinti, ar toliau išvardyti reikalavimai dėl šeimos susijungimo buvo įvykdyti:

- Prašome nurodyti, kaip sveikatingumo ir saugos standartai bei gyvenamojo patalpos dydis praktiškai nustatomi kaip tinkami:

Gyvenamosios patalpos dydis gali būti patvirtinamas nuosavybės teisę patvirtinančiu Nekilnojamojo turto registro išrašu, nuomos, panaudos sutartimi bei gyvenamosios patalpos savininko pateikta Gyventojų registro pažyma apie asmenis, deklaravusius gyvenamąją vietą toje patalpoje. Taip pat tai gali būti patvirtinama teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintu fizinio ar juridinio asmens įsipareigojimu suteikti užsieniečiui tinkamą gyvenamąją patalpą, kurioje jis deklaruos savo gyvenamąją vietą ir kuri atitiks nustatytus reikalavimus gyvenamajai patalpai, leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpiu³². Be to, bylą nagrinėjantis specialistas turi galimybę šiuos duomenis pats patikrinti Nekilnojamojo turto registre, Užsieniečių registre ir Gyventojų registre³³.

Tačiau problema, su kuria neretai susiduriama keičiant leidimus laikinai gyventi šeimos susijungimo pagrindu, kai nuomojamo būsto savininkas nesutinka leisti asmeniui deklaruoti gyvenamąją vietą, o tokį dokumentą asmuo privalo pateikti kreipdamasis dėl leidimo gyventi pakeitimo. Tokiu atveju atsisakoma dokumentus priimti, asmuo gali praleisti dokumentų padavimo terminą, vėliau dėl to gali susidaryti tarpas tarp leidimų gyventi, kas po penkerių metų gali sutrukdyti kreiptis dėl leidimo nuolat gyventi. Taip pat, jeigu susidaro pertrauka tarp leidimų gyventi, asmuo tam tikrą laiką gali tapti neteisėtai esančiu Lietuvoje ir dėl to būti traukiamas administracinėn atsakomybėn.

- Prašome nurodyti sąlygas, kuriomis globėjai gali būti apdrausti ligos draudimu (pvz., įsidarbinę / versdamiesi savarankiška veikla ar automatiškai)?

Visi užsieniečiai, kuriems išduodamas LLG, turi pateikti sveikatos draudimą. Asmuo, dirbantis pagal darbo sutartį, draudžiamas privalomuoju sveikatos draudimu (sveikatos draudimo įmokas moka darbdavys). Asmuo, vykdamas individualią veiklą arba dirbantis pagal verslo liudijimą, pats turi mokėti privalomojo sveikatos draudimo įmokas. Prieglobstį gavę užsieniečiai integracijos laikotarpiu (3 mėnesių integracija Pabėgėlių priėmimo centre, 12 mėnesių integracija pasirinktoje savivaldybėje, pažeidžiamiesiems asmenims integracija gali būti tęsiama, bet ne daugiau kaip 36 mėnesiai iš viso) draudžiami iš valstybės lėšų.

- Prašome nurodyti informaciją, susijusią su minimaliomis pajamomis, reikalaujamą iš globėjo Jūsų šalyje, valstybėje narėje:

- Reikalaujamos minimalios pajamos pagal atitinkamą kursą ir metus:

Pragyvenimo Lietuvos Respublikoje lėšų dydį, kuris gali būti laikomu pakankamu pragyventi Lietuvos Respublikoje, užsieniečiui, prašančiam išduoti leidimą gyventi, nustato socialinės apsaugos ir darbo ministras (UTPĮ 27 str.). Nustatyta, kad pakankamas lėšų dydis pragyvenimui vieną kalendorinį mėnesį suaugusiam asmeniui yra minimali mėnesinė alga (šiuo metu

³² Ibid.

³³ Ibid, 70.2 p., 70.3 p.

380 EUR)³⁴. Reikalavimas pateikti dokumentus, patvirtinančius pakankamas pajamas šeimos nariui pragyventi leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpiu, dažnam užsieniečiui yra sunkiai įgyvendinamas, nes jo paties gaunamos reguliarios pajamos turi būti ženkliai didesnės už minimalų mėnesinį atlygį (priklausomai nuo to, kiek šeimos narių atvyksta) arba užsienietis turi turėti ženkliai sumą santaupų (pavyzdžiui, jeigu atvyksta sutuoktinis, užsienietis arba jo sutuoktinis turi parodyti, kad sąskaitoje turi 4560 EUR santaupų (380 EUR*12 mėnesių).

- Ar Jūsų šalyje, valstybėje narėje, reikalavimas dėl pajamų skiriasi, priklausomai nuo to, kurie šeimos nariais susijungia (pvz., nepilnamečiai vaikai):

Nustatyta, kad pakankamas lėšų dydis pragyvenimui vieną kalendorinį mėnesį nepilnamečiam asmeniui yra pusė minimalios mėnesinės algos (šiuo metu 190 EUR)³⁵.

- Ataskaitinis laikotarpis, per kurį šis reikalavimas apsvarstomas:

Leidimo laikinai gyventi galiojimo terminui – 1 metams.

- Kaip praktiškai įvertinamos esamos ar būsimos globėjo pajamos:

Praktikoje vertinamos asmens turimos sąskaitoje santaupos (pateikiamas banko sąskaitos išrašas) arba gaunamos reguliarios pajamos, atsižvelgiant į darbo sutarties terminą ir suderėtą atlygį (pateikiama darbo sutartis ir darbdavio pažymą apie išmokėtą atlygį už pastaruosius 3-6 mėnesius).

Svarbu pažymėti, kad 2016 m. Tvarkos pakeitimais buvo nustatyta, kad pragyvenimo lėšų dydis vertinamas atsižvelgiant į kiekvieno užsieniečio finansinę padėtį individualiai įvertinant visas turimas pajamas, turtą bei vadovaujantis Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatytu pragyvenimo Lietuvos Respublikoje lėšų dydžiu, kuris gali būti laikomas pakankamu pragyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiui, prašančiam išduoti leidimą gyventi.

- Ar taikomos kokios nors šio reikalavimo išimtys ir kokios jų nesilaikymo pasekmės įgyvendinant teisę į šeimos susijungimą:

Teisės aktuose išimčių nenumatyta, tačiau praktikoje galimi atvejai, kai asmuo negali pateikti visų reikalaujamų dokumentų (pavyzdžiui, reguliarių pajamų negauna ir santaupų neturi). Tokiu atveju asmuo gali kreiptis į Migracijos departamentą su prašymu leisti pateikti ne visus reikalaujamus dokumentus, nurodydamas objektyvias priežastis (priežastys, kodėl asmuo negali pateikti dokumentų, patvirtinančių, kad šeimos narys turės pakankamai lėšų pragyvenimui, gali būti asmens nedarbingumas arba atvirkščiai asmuo dirba keliuose darbuose, bet gaunamos pajamos netenkina pakankamų lėšų pragyvenimui reikalavimo), kodėl jis dokumentų pateikti negali, bet kartu pateikia rašytinį įsipareigojimą pasirūpinti atvykstančiu šeimos nariu.

- Kuriame nagrinėjimo procedūros etape ar etapuose minėti reikalavimai patikrinami?

Asmuo, pateikdamas prašymą išduoti leidimą laikinai gyventi, kartu turi pateikti visus dokumentus patvirtinančius, kad atitinka įstatyme numatytus reikalavimus. Ar paduodami dokumentai neturi trūkumų, tikrinama jau pradinėje stadijoje – pateikiant prašymą ir dokumentus migracijos tarnyboje (nuo 2016 m. gruodžio 1 d. aukštą pridėtinę vertę kuriantys užsieniečiai ir jų šeimos nariai dokumentus gali priduoti Migracijos departamentui). Neturint reikalaujamų dokumentų, migracijos tarnyba gali atsisakyti dokumentus priimti.

Vėliau (išdavus LLG) šeimos finansinė situacija, t. y., ar šeimos nariai turi pakankamai lėšų pragyventi, netikrinama.

c. Prašome aprašyti procedūrą, taikoma Jūsų šalyje, valstybėje narėje, siekiant užtikrinti integracijos priemonių įgyvendinimą, pavyzdžiui, ar prašymo forma pilietiniam integracijos egzaminui ar egzaminams / kalbos testui ar testams turi būti pateikiama atitinkamoms institucijoms ir pan. Prašome nurodyti, kokios taikomos šio reikalavimo išimtys ir kokios jų nesilaikymo pasekmės įgyvendinant teisę į šeimos susijungimą.

Teisės aktuose integracinių reikalavimų nenumatyta.

³⁴ LR socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007 m. sausio 29 d. įsakymas „Dėl pragyvenimo Lietuvos Respublikoje lėšų dydžio, kuris gali būti laikomas pakankamu pragyventi Lietuvos Respublikoje, užsieniečiui, prašančiam išduoti leidimą gyventi, nustatymo“ Nr. A1-22 1.3 p.

³⁵ Ibid, 1.2 p.

d. Jeigu minėtos sąlygos nėra (iki galo) įvykdytos, kaip Jūsų šalis, valstybė narė, taiko 2003/86/EB direktyvos 17 str. reikalavimą, taip pat efektyvumo ir proporcingumo principus³⁶, kad pareiškimas turi būti nagrinėjamas individualiai, atsižvelgiant į visas susijusias asmenines aplinkybes bei interesus ir pagal Chartijoje numatytas teises?³⁷

Teisės aktuose integracinių reikalavimų nenumatyta.

e. Kokia procedūra taikoma Jūsų šalyje, valstybėje narėje, norint patikrinti, ar šeimos narys ar nariai nekelia grėsmės viešajai tvarkai, visuomenės saugumui ar visuomenės sveikatai?

Dėl grėsmės visuomenės saugumui ir viešajai tvarkai. Jeigu nagrinėjamas užsieniečio, vyresnio nei 14 metų, prašymas išduoti leidimą, Migracijos departamentas per 5 darbo dienas nuo prašymo gavimo dienos Policijos departamentui išsiunčia elektroniniu paštu paklausimą, ar užsienietis kelia grėsmę visuomenės saugumui ar viešajai tvarkai. Policijos departamentas pateikia išvadą ne vėliau kaip per 14 kalendorinių dienų.

Dėl grėsmės visuomenės saugumui, viešajai tvarkai ir nelegalios migracijos grėsmės. Migracijos departamentas per 5 darbo dienas nuo prašymo gavimo dienos Valstybės sienos apsaugos tarnybai išsiunčia elektroniniu paštu paklausimą, ar užsienietis nekelia grėsmės visuomenės saugumui, viešajai tvarkai ir ar nėra rimto pagrindo manyti, kad gali kilti užsieniečio nelegalios migracijos grėsmė. Valstybės sienos apsaugos tarnyba, patikrinusi duomenis, ne vėliau kaip per 14 kalendorinių dienų pateikia išvadą.

Dėl valstybės saugumo. Migracijos departamentas per 5 darbo dienas nuo prašymo gavimo dienos išsiunčia Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentui elektroniniu paštu paklausimą, ar užsienietis kelia grėsmę valstybės saugumui. Valstybės saugumo departamentas ne vėliau kaip per 14 kalendorinių dienų nuo paklausimo gavimo dienos pateikia skaitmeninę išvadą, ar užsienietis kelia grėsmę valstybės saugumui.

Jeigu užsienietis prašyme išduoti leidimą gyventi nurodė, kad serga liga, kuri gali grėsti žmonių sveikatai, tuomet daromas patikrinimas, ar užsieniečio nurodyta liga pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus yra liga, kuri gali grėsti žmonių sveikatai³⁸.

Jeigu nustatoma, kad asmuo kelia grėsmę visuomenės saugumui ir viešajai tvarkai arba nelegalios migracijos grėsmė, tokiu atveju atsisakoma išduoti arba pakeisti leidimą gyventi.

f. Kaip Jūsų šalyje, valstybėje narėje, apibrėžiama sąvoka „nepilnametis vaikas“ ir kaip atsižvelgiama į geriausius vaiko interesus nagrinėjant prašymą dėl šeimos susijungimo?³⁹

Lietuvos Respublikoje mažametis vaikas yra vaikas iki 14 metų⁴⁰.

g. Prašome parašyti, kas įtraukiama vertinant šeimos susijungimą, kai dalyvauja vaikai, pavyzdžiui, DNR tyrimai, kt. Kuriamo nagrinėjimo procedūros etape ar etapuose tai vertinama?

Jeigu užsienietis prašo išduoti leidimą gyventi, siekdamas gyventi su šeima, Migracijos departamentas gali įpareigoti užsienietį ir asmenį, su kuriuo užsienietį sieja giminystės ryšiai, atlikti DNR testą, kad būtų patvirtintas giminystės ryšys. Atlikti DNR testą gali būti prašoma tik tuo atveju, kai užsienietis negali įrodyti turimo giminystės ryšio kitaip. DNR testo atlikimo išlaidas padengia užsienietis (UTPĮ 122 str.). Kadangi DNR testą gali būti prašoma atlikti tik tuo atveju, kai užsienietis negali įrodyti turimo giminystės ryšio kitaip, jam atsisakius atlikti DNR testą jo giminystės ryšys bus neįrodytas ir Migracijos departamentas turės pagrindą neišduoti jam leidimo gyventi, nes nepateikti dokumentai, įrodantys giminystės (šeiminį) ryšį.

³⁶ Kaip išaiškino ESTT K. ir A., 60 paragrafas, bei O.S ir L, 81 paragrafas, atvejais.

³⁷ O.S. ir L, 77, 78 ir 80 paragrafai.

³⁸ LR vidaus reikalų ministro 2005 m. spalio 12 d. įsakymo „Dėl leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo, keitimo, panaikinimo, taip pat įvertinimo, ar santuoka, registruota partnerystė, įvaikinimas ar įmonė yra fiktyvūs, tvarkos aprašo patvirtinimo“ Nr. 1V-329 71.6 p.

³⁹ 2003/86/EB direktyvos 5 str.

⁴⁰ LR civilinis kodeksas, II knyga, 2.7 str.

K 16. Atsižvelgiant į skirtingus anksčiau minėtus etapus, kokia yra procedūros, sprendžiant dėl šeimos susijungimo prašymo, trukmė Jūsų šalyje, valstybėje narėje, – ir pagal įstatymus, ir praktiškai:

- Teisinis laiko reglamentavimas priimant sprendimą dėl pareiškimo (jeigu toks yra)?

Prašymas išduoti leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip per 4 mėn., o užsieniečio prašymu skubos tvarka – per 2 mėn. (UTPĮ 33 str. ir 34¹ str.). Aukštą pridėtinę vertę kuriančių užsieniečių šeimos nariams LLG išduodamas per 2 mėn., o skubos tvarka – per mėnesį (UTPĮ 33 str.).

- Kokia vidutinė procedūros trukmė praktiniame darbe?

Paprastai procedūra praktikoje užtrunka įstatyme numatytą laiko tarpą (4 arba 2 mėn.)

- Ar Jūsų šalis, valstybė narė, ėmėsi kokių nors priemonių procedūros laikui sutrumpinti?

Numatyta, kad užsieniečio prašymu nagrinėjimo procedūra gali būti vykdoma skubos tvarka ir užtrukti perpus trumpiau iki 2 mėn. Tokiu atveju užsienietis moka dvigubai didesnę valstybės rinkliavą.

K 17. a. Prašome nurodyti, su kokiais sunkumais susiduria i) globėjai ir / ar šeimos nariai, taikant minėtą procedūrą ar procedūras ir / ar ii) Jūsų šalis, valstybė narė, taikydama nagrinėjimo procedūrą (pvz., remkitės esamais tyrimais / analizėmis / kitais šaltiniais ar informacija, gauta iš atitinkamų valdžios institucijų ir suinteresuotų asmenų) ir kaip juos būtų galima įveikti.

Pasak užsieniečius atstovaujančių nevyriausybinų organizacijų atstovų, vienas iš iššūkių yra tas, kad dokumentai pateikiami migracijos tarnybose (nuo 2016 m. gruodžio 1 d. tvarka pasikeitė ir aukštą pridėtinę vertę kuriantys užsieniečiai ir jų šeimos nariai prašymus pateikia tiesiai Migracijos departamentui). Migracijos tarnybos pareigūnai patikrina pateikiamus dokumentus ir jeigu nustato dokumentų trūkumą, atsisako juos priimti ir laikoma, kad asmuo dokumentų nepateikė. Nors yra įvestas reikalavimas tokiais atvejais išduoti pareigūno pasirašytą formą, kurie dokumentai nepateikti arba kokie trūkumai nustatyti, praktikoje, pasak teisininkų, ne visais atvejais tokia forma išduodama. Ginčo atveju asmuo neturi galimybių teisme įrodyti, dėl kokių priežasčių dokumentai nebuvo priimti ir paties fakto, kad jis kreipėsi, o dokumentai priimti nebuvo. Be to, kadangi nefiksuojama, jog asmuo kreipėsi su prašymu, vėliau kreipiantis su visais reikalaujamais dokumentais jau laikoma, kad asmuo yra praleidęs terminus (pavyzdžiui, keičiant leidimą laikinai gyventi), dėl ko tarp leidimų galiojimo gali susidaryti pertrauka, vėliau daranti įtaką ilgalaikio gyventojų leidimo išdavimui.

Antra, reikalavimas pateikti dokumentus, patvirtinančius pakankamas pajamas pragyventi šeimos nariui metams, kai kuriems užsieniečiams yra sunkiai įgyvendinamas, nes jų reguliarios pajamos nėra didelės arba užsienietis neturi sąskaitoje reikalaujamos santaupų sumos.

Trečia, neretai keičiant leidimus laikinai gyventi šeimos susijungimo pagrindu, susiduriama su problema, kad nuomojamo būsto savininkas nesutinka leisti asmeniui deklaruoti gyvenamąją vietą, o tokį dokumentą asmuo privalo pateikti kreipdamasis dėl leidimo gyventi pakeitimo, tokiu atveju atsisakoma dokumentus priimti, asmuo gali praleisti dokumentų padavimo terminą, vėliau dėl to gali susidaryti tarpas tarp leidimų gyventi, kas po penkerių metų gali sutrukdyti kreiptis dėl leidimo nuolat gyventi. Taip pat, jeigu susidaro pertrauka tarp leidimų gyventi, asmuo tam tikrą laiką gali tapti neteisėtai esančiu Lietuvoje ir dėl to būti traukiamas administracinėn atsakomybėn.

K 17. b. Prašome pateikti kokių nors patvirtintų (pvz., tyrimais / analize) gerosios praktikos pavyzdžių, kurie padėtų įveikti minėtus ar kitus sunkumus. Prašome nurodyti šaltinį (pvz., remkitės esamais tyrimais / analizėmis / kitais šaltiniais ar informacija, gauta iš atitinkamų valdžios institucijų ir suinteresuotų asmenų).

Kaip gera praktika galėtų būti laikoma nuostata, kad migracijos pareigūnas vertindamas užsieniečio pragyvenimo lėšas vertina visas užsieniečio pajamas ir turimą turtą, kiekvieną situaciją vertina individualiai. Nereikalaujama pragyvenimo lėšas pagrįsti vien tik banke turimomis lėšomis.

Taip pat teigiamai vertinama tai, kad kiekvienas prašymas yra vertinamas individualiai atsižvelgiant į visas aplinkybes. Tais atvejais, kai užsienietis motyvuotai paaiškina individualias priežastis ir nekyla jokių abejonių dėl jo paaiškinimų, yra galimybė

pateikti prašymą net jeigu nėra visų reikalaujamų dokumentų. Migracijos departamento sprendžia dėl galimybės leisti pateikti ne visus reikalaujamus dokumentus.

Atsižvelgiant į sunkumus kai kuriems užsieniečiams pateikti teistumo pažymas 2016 m. buvo priimti Tvarkos pakeitimai, kuriais numatyta, kad jeigu užsienietis dėl reikalavimo pateikti teistumo pažymą įvykdymo patirtų akivaizdžiai neproporcingai didelių laiko ir (ar) lėšų sąnaudų, jis gali kartu su prašymu pateikti motyvuotą paaiškinimą, kuriame išdėsto faktines aplinkybes, dėl kurių negali įvykdyti reikalavimo dėl teistumo pažymos pateikimo. Dėl reikalavimo netaikymo sprendžia Migracijos departamento direktorius ar jo įgaliotas valstybės tarnautojas (17.9.4 punktas).

5.

Galimybė pasinaudoti
teisėmis po šeimos
susijungimo

K 18. Ar Jūsų šalyje, valstybėje narėje, šeimos nariai gali (tokiu pat būdu kaip globėjas) pasinaudoti toliau išvardytomis teisėmis⁴¹ (taip pat prašome pakomentuoti kokius nors *planuojamus* pokyčius šalies įstatymuose / politikoje / praktiniame darbe):

a. Teisė į mokslą? Jeigu „taip“, prašome nurodyti, ar tam tikros priemonės, suteikiančios galimybę mokytis, yra skirtos būtent šeimoms, pvz., kalbinė pagalba, supažindinimas su šalies švietimo sistema, kt.

LR švietimo ir mokslo ministro patvirtintuose 2015-2016 ir 2016-2017 mokslo metų pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendruose ugdymo planuose numatytos tam tikros specialios priemonės mokyklose nepilnamečiams užsieniečiams: numatoma adaptacinio laikotarpio orientacinė trukmė, siūlomos neformaliojo vaikų švietimo veiklos, kurios padėtų mokiniui greičiau integruotis, nustatomi poreikiai mokytis lietuvių kalbos ir organizuojamas individualus lietuvių kalbos mokymas.

Taip pat nevyriausybinų organizacijų kuriami centrai, finansuojami Europos Sąjungos lėšomis, kuriuose užsieniečiai gali mokytis lietuvių kalbos, gauti informacijos tiek iš centrų darbuotojų, tiek iš teisininkų, teikiančių teisinės konsultacijas informaciją apie Lietuvos švietimo sistemą ir galimybes (Vilniuje veikia Centras PLIUS bei Carito centras prieglobsčio prašytojams, Klaipėdoje – Infocentras migrantams, Kaune – Pabėgėlių ir migrantų integracijos centras InLT).

Skirtingai nuo visų kitų šeimos susijungimo pagrindų atvykusių užsieniečių šeimos narių, prieglobstį gavusių asmenų šeimos nariams teikiama valstybės parama integracijai: jie taip pat gali gyventi Pabėgėlių priėmimo centre, mokytis lietuvių kalbos, gauti informaciją jiems rūpimais klausimais ir kt. Jeigu šeimos nariams atvykus, prieglobstį gavęs asmuo jau gyvena ir integraciją tęsia savivaldybėje, tokiu atveju šeimos nariai apsigyvena su juo ir integracinės priemonės jiems teikiamos savivaldybėje.

Artimiausiu metu planuojamų pakeitimų nenumatyta.

b. Galimybė įsidarbinti ar verstis savarankiška veikla?⁴² Jeigu „taip“, prašome nurodyti, ar yra kokių nors apribojimų šeimoms, šiuo klausimu, pavyzdžiui, ar ši galimybė yra apribota iki 1 metų ar iki tam tikro dienų skaičiaus per metus, ar ši teisė yra automatinė ar priklauso nuo leidimo dirbti gavimo, kt.

Asmeniui, kuris atvyko šeimos susijungimo pagrindu ir gavo leidimą laikinai gyventi, atskiras leidimas dirbti nereikalingas. Gavęs leidimą laikinai gyventi Lietuvoje, jis automatiškai įgyja teisę dirbti, vykdyti individualią veiklą ar verslą pagal verslo liudijimą, steigti įmonę.

c. Profesinio orientavimo ir perkvalifikavimo galimybė? Jeigu „taip“, prašome apibūdinti, koks profesinis orientavimas ir perkvalifikavimas numatytas, pavyzdžiui, ar šeimoms nariams taikomos specialios orientavimo ir perkvalifikavimo programos ir ar jiems prieinamos bendros priemonės.

Tik prieglobstį gavusių asmenų šeimos nariams teikiama valstybės parama integracijai: Pabėgėlių priėmimo centre yra įvertinami šeimos narių profesiniai gebėjimai ir asmeninės savybės, vykdomos aktyvios darbo rinkos politikos priemonės, kurias organizuoja darbo birža. Be to, asmenys supažindinami su Lietuvos darbo rinka, padedama įgyti ir tobulinti kvalifikaciją, informuojami apie verslo pradžios galimybę, priėmimą į darbą⁴³.

d. Galimybė kreiptis dėl atskiro leidimą gyventi, nepriklausomo nuo globėjo (taip pat ir nutrūkus šeimos ryšiams)? Jeigu „taip“, prašome nurodyti, ar prieiga prie šios teisės skiriasi nuo šeimos nario gauto leidimo rūšies.

⁴¹ 2003/86/EB direktyvos 14 str. numato, kad Jūsų šalyje, valstybėje narėje, šeimos nariams suteikiama teisė (tokiu pat būdu kaip globėjui) į mokslą, įsidarbinti ar verstis savarankiška veikla, taip pat naudotis profesinio orientavimu ir perkvalifikavimu. Be to, 2003/86/EB direktyvos 15 str.

konstatuoja, kad ne vėliau kaip po penkerių gyvenimo metų šeimos nariai turi teisę į atskirą leidimą gyventi, nepriklausomą nuo globėjo (taip pat ir nutrūkus šeimos ryšiams).

⁴² Be 2003/86/EB direktyvos, yra daugiau teisėtoms migracijos direktyvų, kuriose yra konkrečių nuostatų dėl tam tikrų globėjų šeimų narių galimybės įsidarbinti, pavyzdžiui, ES mėlynosios kortelės turėtojų ar IT specialistų šeimų nariai. Atsakydami į šį klausimą, prašome jį atkreipti dėmesį.

⁴³ LR Vyriausybės 2016 m. spalio 5 d. nutarimas „Dėl valstybės paramos prieglobsčio gavėjų integracijai teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ Nr. 998, p. 23.5, p. 36.

Užsienietis, turintis leidimą laikinai gyventi, pasikeitus aplinkybėms, lemiančioms šio leidimo išdavimo pagrindą, privalo gauti naują leidimą laikinai gyventi (UTPĮ 40 str. 5 d.). Jeigu asmuo ketina gauti naują leidimą gyventi, nėra svarbu, kokių pagrindų buvo išduotas ankstesnis leidimas gyventi. Žinoma, užsienietis gali kreiptis ir gauti leidimą gyventi kitu pagrindu, jeigu atitinka nustatytus reikalavimus, kurie keliami norint gauti kitą leidimą gyventi.

e. Kokios nors kitos teisės, Jūsų šalyje, valstybėje narėje, suteiktos šeimoms nariams, pavyzdžiui, teisė į sveikatos priežiūrą, galimybės kreiptis į visuomeninius fondus, galimybės šeimoms nariams kreiptis dėl ilgalaikio gyventojų statuso ar natūralizacijos, kt.? Jeigu „taip“, prašome nurodyti, kaip tokios teisės Jūsų šalyje, valstybėje narėje, įgyvendinamos praktiškai.

Asmenys, pragyvenę Lietuvos Respublikoje 5 metus, ir atitinkantys kitus įstatyme numatytus reikalavimus, turi teisę kreiptis dėl LR ilgalaikio leidimo gyventi ES. Tik šie asmenys gali naudotis tokiomis pačiomis socialinėmis garantijomis kaip ir kiti gyventojai.

Leidimą laikinai gyventi turintys asmenys neturi kai kurių socialinių garantijų, t. y. jiems netaikomos visos garantijos pagal LR išmokų vaikams įstatymą, LR šalpos išmokų įstatymą, LR paramos mirties atveju įstatymą ir LR neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymą, tačiau jiems prieinamos visos kitos socialinės garantijos, taikomos LR piliečiams ir leidimus nuolat gyventi turintiems užsieniečiams.

Pilietybės įgijimas natūralizacijos tvarka galimas jeigu tenkinami nustatyti reikalavimai ir pragyvenus Lietuvos Respublikoje 10 metų, o sudarius santuoką su LR piliečiu pragyvenus 7 metus.

K 19. Ar pabėgėlių ir / ar pabėgėlių, papildomos apsaugos gavėjų / ar turinčiųjų papildomos apsaugos gavėjų statusą šeimoms nariai turi savo teises ar tik „gautą“ leidimą (iš globėjo)? Prašome paaiškinti, kaip skiriasi gauto leidimo rūšis pagal jo pagrįstumą ir teises į jį. Jeigu įmanoma, taip pat pateikite duomenis apie leidimo kainą.

Prieglobstį gavusių asmenų šeimoms nariams išduodami leidimai laikinai gyventi Lietuvoje šeimoms susijungimo pagrindu. Pabėgėlio statusą gavusiam asmeniui išduodamas leidimas nuolat gyventi penkeriems metams, o papildomą apsaugą gavusiam asmeniui išduodamas leidimas laikinai gyventi dvejiems metams. Prieglobstį gavusių asmenų šeimoms nariai, atvykdami šeimoms susijungimo pagrindu, gauna leidimus gyventi šeimoms susijungimo pagrindu. Šeimoms santykiams nutrūkus, šeimoms nariai turėtų kreiptis dėl prieglobsčio arba kreiptis dėl leidimo gyventi gavimo kitu pagrindu (pvz., verslo, studijų ar kt.). Tik šeimoms nariui pragyvenus Lietuvoje nepertraukiamai penkerius metus ir gavus leidimą nuolat gyventi, šeimoms santykių nutrūkimas neturėtų įtakos jo leidimo gyventi galiojimui ir tam tikra prasme jis taptų autonominis, nes leidimo gyventi pagrindas būtų ilgalaikis gyvenimas Lietuvoje, o ne šeimoms susijungimas.

Leidimą nuolat gavę asmenys naudojami tokiomis pačiomis teisėmis kaip ir Lietuvos Respublikos piliečiai (išskyrus Prezidento, Parlamento rinkimų teisę bei teisę dalyvauti referendumuose).

Leidimą laikinai gyventi turintys asmenys neturi kai kurių socialinių garantijų, t. y. jiems netaikomos visos garantijos pagal LR išmokų vaikams įstatymą, LR šalpos išmokų įstatymą, LR paramos mirties atveju įstatymą ir LR neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymą (inicijuojamos minėtų teisės aktų pataisos, kad tokios teisės būtų suteikiamos prieglobstį gavusiems asmenims, bet jų šeimoms nariai į siūlomus teisės aktų pakeitimus neįtraukiami).

Valstybės rinkliava kreipiantis su prašymu išduoti leidimą laikinai gyventi šeimoms susijungimo pagrindu yra 86 EUR (už prašymo nagrinėjimą) ir 28 EUR (už leidimo gyventi įforminimą) kiekvienam asmeniui nuo 16 metų.

K 20. a. Ar Jūsų šalyje, valstybėje narėje, globėjams ir / ar šeimoms nariams taikomos kokios nors sąlygos po atvykimo šeimoms susijungimo tikslais? Jeigu „taip“:

- Kuriuose etapuose po įleidimo jos nagrinėjamos?

Ne, po atvykimo šeimoms susijungimo atvejais nėra tikrinami, tačiau, jeigu kyla įtarimų, kad santuoka, partnerystė ar įvaikinimas yra fiktyvūs, tuomet gali būti atliekamas tyrimas ir jo pagrindu panaikinamas leidimas gyventi.

- Kada šių sąlygų neįvykdymas yra priežastis nepratęsti ar panaikinti leidimą gyventi⁴⁴ ir į kokias individualias aplinkybes ir interesus⁴⁵ atsižvelgiama?

Netaikoma.

Jei „ne“, įvardinkite sąlygų neišpildymo pasekmes.

Papildomų reikalavimų po leidimo laikinai gyventi šeimos nariui išdavimo nei užsieniečiui, nei jo šeimos nariams nėra nustatyta. Keičiant leidimą laikinai gyventi šeimos nariai turi pateikti visus reikalaujamus dokumentus kiekvieną kartą. Nepateikus reikalaujamų dokumentų, dokumentus migracijos tarnyba gali atsisakyti priimti. Tokiu atveju pasibaigus leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpiui, šeimos nariai taps neteisėtai esantys Lietuvoje ir gali būti išsiųsti į kilmės valstybę.

Leidimas gyventi taip pat gali būti panaikintas tokiais atvejais (nurodomi pagrindai, susiję su šeimos susijungimu):

- Leidimas gautas apgaulės būdu;
- Paaiškėja pagrindai, numatyti įstatyme, kada atsisakoma išduoti ar pakeisti leidimą;
- Yra rimtas pagrindas manyti, kad sudaryta fiktyvi santuoka, fiktyvi registruota partnerystė arba fiktyvus įvaikinimas;
- Nutraukiama santuoka.

K 21. a. Prašome nurodyti, su kokiais sunkumais, susijusiais su minėtomis teisėmis, susiduria šeimos nariai Jūsų šalyje, valstybėje narėje (pvz., remkitės esamais tyrimais / analizėmis / kitais šaltiniais ar informacija, gauta iš atitinkamų valdžios institucijų ir suinteresuotų asmenų) ir kaip juos būtų galima įveikti.

Pasak su užsieniečiais dirbančių nevyriausybinių organizacijų didžiausias iššūkis yra tai, kad Lietuvoje ilgą laiką nebuvo skiriamas dėmesys užsieniečių integracijai (išskyrus prieglobstį gavusių užsieniečių integraciją). Šiuo metu yra diskutuojama dėl valstybinės visų užsieniečių integravimo politikos strateginių gairių.

b. Prašome pateikti kokių nors patvirtintų (pvz., tyrimais / analize) gerosios praktikos pavyzdžių, susijusių su teise į mokslą / įsidarbinti ir naudotis profesiniu orientavimu bei perkvalifikavimu / teise į atskirą leidimą gyventi šeimos nariams Jūsų šalyje, valstybėje narėje, kt. Prašome nurodyti šaltinį (pvz., remkitės esamais tyrimais / analizėmis / kitais šaltiniais ar informacija, gauta iš atitinkamų valdžios institucijų ir suinteresuotų asmenų).

Kaip gera praktika turėtų būti laikoma prieglobstį gavusių asmenų šeimos narių teisė naudotis valstybės paramos integracijai priemonėmis.

Taip pat kaip gera praktika laikoma didžiuosiuose miestuose veikiančios nevyriausybinių organizacijų integracijos centrai, finansuojami PMIF lėšomis, kuriuose užsieniečiai gali gauti reikiamos informacijos, mokytis lietuvių kalbos, dalyvauti įvairiuose renginiuose kartu su vietinėmis bendruomenėmis, gauti įdarbinimo konsultacijų, klausyti asmeninių kompetencijų ugdymo paskaitų.

⁴⁴ 2003/86/EB direktyvos 16 str.

⁴⁵ Chartijos 17 ir 24 str.

6.

Nacionalinė ir tarptautinė
teismų praktika

K 22. Ar toliau pateikta ESTT / EŽTT teismų praktika lėmė Jūsų šalyje, valstybėje narėje, kokius nors politinius ir / ar praktinius pokyčius, susijusius su šeimos susijungimu:

- ESTT - C-540/03 Europos Pralamentas prieš Europos Sąjungos Tarybą;
- ESTT - C-558/14 Khachab prieš Subdelegación del Gobierno en Álava;
- ESTT - C-153/14, Minister van Buitenlandse Zaken prieš K ir A;
- ESTT - C 338/13, Marjan Noorzia prieš Bundesministerin für Inneres;
- ESTT - C-578/08, Rhimou Chakroun prieš Minister van Buitenlandse Zaken;
- ESTT - C-356/11 ir C-357/11, O. S. ir L;
- EŽTT - Mugenzi prieš Prancūziją, pareiškimo nr. 51701/09, 2014 m. liepos 10 d.;
- EŽTT - Tuquabo-Tekle ir kiti prieš Nyderlandus, pareiškimo nr. 60665/00, 2006 m. kovo 1 d.;
- EŽTT - Hode ir Abdi prieš Jungtinę Karalystę, pareiškimo nr. 22341/09, 2013 m. vasario 6 d.;
- EŽTT – Biao prieš Daniją, pareiškimo nr.38590/10, 2016 m. gegužės 24 d.;
- Kiti susiję atvejai (prašome išvardinti)?

Jeigu „taip“, prašome trumpai apibūdinti šių teismų praktikos paskatintus pokyčius.

Migracijos departamento sprendimai šeimos susijungimo bylose paprastai neskundžiami, todėl teisės aktus įtakojančios teismų praktikos nėra.

K 23. Ar nacionalinė teismų praktika Jūsų šalyje, valstybėje narėje, paskatino politikos ir / ar praktikos, susijusios su šeimos susijungimu, pokyčius 2011 m. ir vėliau? Jeigu „taip“, prašome trumpai apibūdinti, kokie tai buvo pokyčiai.

Teismų praktikos, dėl kurios būtų keičiamas teisinis reguliavimas šeimos susijungimo pagrindu, nėra.

Kartu reikėtų paminėti administracinę bylą, kurioje Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas kreipėsi į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismo (LVAT) teisėjų kolegija nagrinėjo administracinę bylą, kurioje užsienietis, Danijoje sudaręs santuoką su tos pačios lyties Lietuvos Respublikos piliečiu, ginčijo Migracijos departamento sprendimą atsakyti jam išduoti leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje. Atsisakymas išduoti leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje buvo grindžiamas tuo, kad santuoka su tos pačios lyties asmeniu pagal nacionalinės teisės aktus negali būti sudaryta ir pripažįstama, todėl ir nėra šeimos susijungimo kaip pagrindo išduoti leidimą užsieniečiui laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje. Nurodytoje byloje pareiškėjas akcentavo, jog jis nesiekia santuokos pripažinimo civilinių teisinių pasekmių, tačiau siekia įgyvendinti teisę į šeimos susijungimą su asmeniu, su kuriuo teigia sukūręs šeimos gyvenimą.

LVAT teisėjų kolegijai kilo abejonų, ar tarp asmenų, kurie yra sudarę nacionalinės teisės nuostatas atitinkančią santuoką ar įregistravę partnerystę, ir asmenų, kurie yra sukūrę santykius, savo turiniu atitinkančius šeimos sampratą, tačiau kurių užsienyje sudaryta santuoka Lietuvos Respublikoje nėra pripažįstama dėl draudimo sudaryti santuoką tos pačios lyties asmenimis, yra tokio pobūdžio ir tokios apimtys skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas, įvertinus imperatyvų draudimą diskriminuoti asmenis dėl jų seksualinės orientacijos, būtų objektyviai pateisinamas. Teisėjų kolegijos vertinimu, šių asmenų teisės į šeimos susijungimą neįtvirtinimas taikomame reguliavime galimai yra neproporcingas šių asmenų teisės į šeimos ir privataus gyvenimo apsaugą ribojimas.

2016 m. gruodžio 5 d. LVAT priėmė nutartį sustabdyti administracinę bylą ir kreiptis į Lietuvos Respublikos Konstitucinį teismą su prašymu ištirti, ar UTPĮ 43 str.1 d. 5 p. ta apimtimi, kuria jame nenustatyta, jog leidimas laikinai gyventi gali būti išduodamas užsieniečiui šeimos susijungimo atveju ir tada, kai Lietuvos Respublikoje gyvena asmuo, esantis Lietuvos Respublikos piliečiu, su kuriuo užsieniečio sudaryta santuoka nėra pripažįstama Lietuvos Respublikoje dėl imperatyvaus draudimo tuoktis su tos pačios lyties asmenimis, tačiau su kuriuo jis yra sukūręs santykius, savo turiniu atitinkančius šeimos sampratą, neprieštarauja Konstitucijai bei konstituciniam teisinės valstybės principui.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas prašymą priėmė nagrinėti.

Priedai

K 24. Atsižvelgdami į 3. a. klausimą, užpildykite toliau esančią lentelę – įrašykite nacionalinius statistinius duomenis, jeigu tokių yra, apie pareiškimų dėl šeimos susijungimo skaičių.

Čia trumpai paaiškinkite metaduomenis, apibūdindami, pavyzdžiui, gyventojus, kuriems šis metodas taikomas, naudotus metodus, pateikdami įspėjimus dėl galimo tikslumo ir kt. Reikia pažymėti, atsižvelgiant į skirtingus vertinimo metodus, kad nebus įmanoma apibendrinti šią informaciją ir šiai studijai pateikti „bendrą ES vertinimą“.

Visa statistika, susijusi už užsieniečiais Lietuvoje, yra kaupiama Užsieniečių registre. Registre kaupiama statistinė informacija apie LLG išdavimą pagal pagrindus ir pilietybes. Informacija kaupiama apie naujai išduodamus ir keičiamus LLG. Atliekant šią studiją nustatyta, kad nėra galimybės iš Užsieniečių registro gauti apibendrintą informaciją apie tai, ar užsienietis atvyksta į Lietuvą šeimos susijungimo pagrindu pas rėmėją, kuris yra LR pilietis ar užsienietis.

Lentelė 1. Prašymų išduoti LLG skaičius pagal pagrindą (2013-2015)

Pagrindas	2013	2014	2015
Užsienietis atvyksta pas tėvus, kurie yra LR piliečiai (UTP 43.1)	243	277	232
Nepilnametis užsienietis atvyksta pas tėvus, kurie yra LR piliečiai arba užsieniečiai (UTP 43.2)	911	1462	1464
Užsieniečiai tėvai atvyksta pas vaiką, kuris yra LR pilietis (UTP 43.3)	730	716	592
Užsienietis atvyksta pas vaiką, gavusį prieglobstį LR (UTP 43.4)	1	3	3
Užsienietis atvyksta pas sutuoktinį, kuris yra LR pilietis arba užsienietis (UTP 43.5)	2839	3044	2876
Užsieniečiai tėvai atvyksta pas užsienietį vaiką, turintį LLG (UTP 43.6)	39	50	40
Užsieniečiai vaikai atvyksta pas nedarbingus tėvus užsieniečius, turinčius LNG (UTP 43.7)	17	13	18
VISO	4780	5565	5225

Šaltinis: Užsieniečių registras

Lentelė 2. Prašymų išduoti LLG skaičius ir pagrindinės pilietybės (2013-2015)

Pagrindas (UTP) / pilietybė	Moteris			Vyras			VISO		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
UTP 43.1.1.									
Rusijos	64	66	44	72	86	73	136	152	117
Baltarusijos	28	29	25	33	34	33	61	63	58
Ukrainos	12	14	20	15	19	18	27	33	38
Izraelio	4	6	3	7	10	7	11	16	10
Kita	2	5	3	6	8	6	8	13	9

Iš viso	110	120	95	133	157	137	243	277	232
UTPJ 43.1.2.									
Rusijos	222	371	338	219	353	326	441	724	664
Baltarusijos	100	127	110	91	106	113	191	233	223
Ukrainos	40	121	143	55	147	165	95	268	308
JAV	14	14	18	22	17	28	36	31	46
Kazachstano	15	11	12	13	7	9	28	18	21
Uzbekistano	7	13	10	6	6	9	13	19	19
Irano	1	17	14	4	16	19	5	33	33
Kinijos	6	9	9	4	8	9	10	17	18
Armėnijos	2	9	10	9	8	5	11	17	15
Turkijos	5	6	5	5	10	6	10	16	11
Kita	34	40	47	37	49	59	71	89	106
Iš viso	446	738	716	465	727	748	911	1465	1464
UTPJ 43.1.3.									
Rusijos	225	202	166	75	69	60	300	271	226
Baltarusijos	203	202	154	42	43	39	245	245	193
Ukrainos	66	75	61	19	25	21	85	100	82
Armėnijos	9	4	5	2	2	4	11	6	9
Kita	32	35	21	57	59	61	89	94	82
Iš viso	535	518	407	195	198	185	730	716	592
UTPJ 43.1.4.									
Baltarusijos	0	2	1	1	1	1	1	3	2
Ukrainos	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Iš viso	0	2	1	1	1	2	1	3	3
UTPJ 43.1.5.									
Rusijos	594	643	595	336	363	327	930	1006	922
Baltarusijos	485	525	478	263	246	232	748	771	710

Ukrainos	243	291	349	205	207	185	448	498	534
Armėnijos	23	21	21	19	16	18	42	37	39
Azerbaidžano	22	16	17	27	30	16	49	46	33
JAV	16	17	20	46	57	47	62	74	67
Turkijos	5	7	5	55	60	50	60	67	55
Gruzijos	12	11	17	40	49	43	52	60	60
Izraelio	14	12	16	34	24	22	48	36	38
Moldovos	12	12	10	16	15	11	28	27	21
Kita	100	116	109	272	305	289	372	421	398
Iš viso	1526	1671	1637	1313	1372	1240	2839	3043	2877
UTPĮ 43.1.6.									
Rusijos	17	24	19	4	3	2	21	27	21
Baltarusijos	3	4	2	1	3		4	7	2
Ukrainos	7	7	8	2	1	2	9	8	10
Armėnijos	2	3	2		2	1	2	5	3
Kita	1	2	3	2	1	1	3	3	4
Iš viso	30	40	34	9	10	6	39	50	40
UTPĮ 43.1.7.									
Rusijos	7	6	8	3	2	3	10	8	11
Ukrainos	2	2	2	3	1	2	5	3	4
Kita	1	1	2	1	1	1	2	2	3
Iš viso	10	9	12	7	4	6	17	13	18
IŠ VISO	2657	3098	2902	2123	2469	2324	4780	5567	5226

Europos migracijos tinklas (EMT) – tai Europos Komisijos, ES valstybių narių ir Norvegijos migracijos ekspertų tinklas, kurio tikslas rinkti, analizuoti ir dalintis

naujausia, objektyvia, patikima ir palyginama informacija apie migraciją ir prieglobstį siekiant prisidėti prie Europos Sąjungos politikos formavimo ir visuomenės informavimo šiose srityse. Lietuvoje EMT Nacionalinio informacijos centro (NIC) funkcijas LR Vyriausybės nutarimu vykdo Tarptautinės migracijos organizacijos (TMO) Vilniaus biuras glaudžiai bendradarbiaudamas su LR vidaus reikalų ministerija, Migracijos departamentu bei Valstybės sienos apsaugos tarnyba. EMT NIC bendradarbiauja ir su kitomis vyriausybėmis ir nevyriausybėmis institucijomis, dirbančiomis migracijos srityje.
